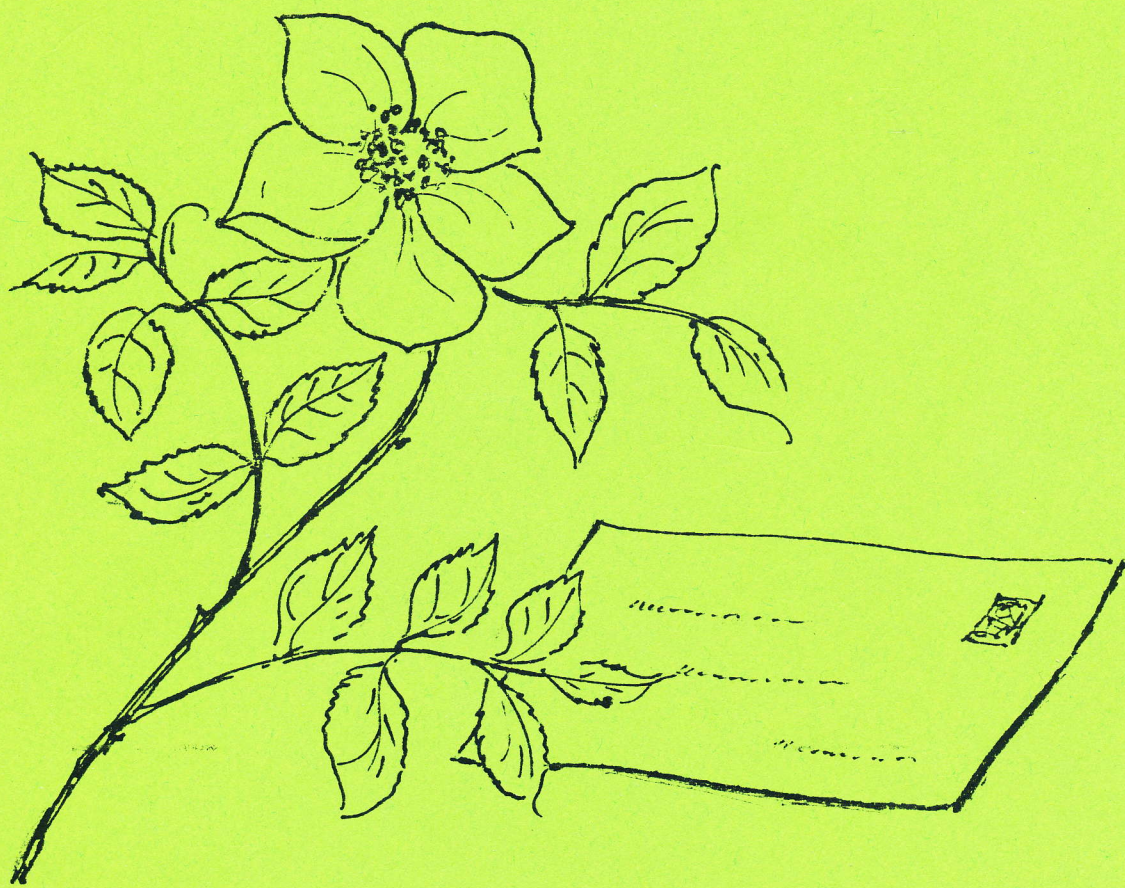

100 brev
till Elsa

HUNDRA BREV TILL ELSA.

Brev från Josef 1906 - 1914.

Elsas och Josefs kärlekssaga finns återgiven i ett häfte som innehåller deras vykortskorrespondens under tonårsperioden 1902 - 1904. I samma häfte finns Elsas vykortsmedelanden till Josef under ungdomsperioden fram till 1914 då de gifte sig med varandra. Tyvärr har inte Josefs vykort till Elsa under denna tid kunnat återfinnas. De snabba vykortsmeddelandena visar på ett säreget sätt hur deras vänskap utvecklas och fördjupas trots att de under många år tvingas vara skilda åt och sällan får tillfälle att träffas.

Några brev från Elsa till Josef finns inte bevarade. Däremot finns Josefs brev till Elsa från åren 1906 - 1914, det sista skrivet endast fjorton dagar före bröllopet den 21 mars 1914.

1906.10.10

Brevet kommer från Limhamn. Josef vistas där - eller i Lund - i stort sett fram till december 1910 - med undantag av sommarvistelser i Holsbybrunn - då han flyttar till Stockholm för att genomgå praktikdelen av sin läkarutbildning.

*Enligt Elsas brev 1904
(konf. registrerat i Hfors R25)*
Elsa har i Finland sedan 1905 praktiserat som apotekselev i Äggleby, Mentsälä och Kimito. - Nu är hon i Mäntsälä och stannar där till nyåret 1908, då hon flyttar till Dalsbruk, där hennes bror Cyrus förestår apoteket och där hon mestadels vistas. Under några månader i slutet av 1908 och början av 1909 är hon i Jakobstad liksom från mars till augusti 1910. I Kotka och därefter i Trångsund är hon från augusti till december 1911, de sista månaderna före mor Idas död. I maj 1912 återvänder hon till Trångsund, där hon hjälper sin far med sjömansmissionen. I samband med julen 1912 vistas hon ett par månader hos sina blivande svärföräldrar i Limhamn och sista halvåret före bröllopet i mars 1914 hos sin syster Rut på Kölby gård utanför Kalmar.

Första brevet i samlingen är ett födelsedagsbrev och säkert ett betydelsefullt sådant:

- Dear Elsa!

Då jag idag sätter mig till skrivbordet för att sända dig lyckönskningar är det i en känsla av vemod över att endast kunna nå dig med några på ett pappersark nedskrivna ord. Hur oändligt mycket hellre skulle jag ej vilja vara i brevets ställe och då - - - - - Du anser mig kanske ogrannlaga då jag i trots av vad 3-åriga östersjövågor kunnat göra för att avlägsna oss från varandra, likväl vågar taga din tid och ditt intresse i anspråk, och vad rätt har jag väl därtill Men jag känner att dessa små tete á teter för mig har ett oersättligt värde, att du trots allt avstånd och alla Östersjöns vredgade vågor blivit endast mera efterlängtnad, blivit något, varifrån jag hämtar de skatter som göra livet värt att leva. Att jag vid tanken på kommande tider alltid ser dig som medelpunkten i mina ljuvaste förhoppningar.

Dock - kanske far jag vill, kanske har jag intet att hoppas, kanske alla våra gemensamma minnen, ämnena till så många lyckliga stunder endast varit en ödets grymma lek, enkom tillkommen för att redan i livets vårmorgon krossa ungdomsdrömmar och framtidshopp.

Men vadan dylika tankar? - Vill ju i dag hembära dig hyllning på en glädjedag. Hade så när kommit ifrån min ursprungliga avsikt att lyckönska. Skulle vilja i följande lilla strof ingjuta allt av värme jag känner:

Kurtz und gut mein Wunsch ist klein
Elsa, Du sollst glücklich sein!

Tack för brevet. Skriv snart till vännen

J-

PS Kommer att under terminen bo hemma då studierna fordra endast tidtals vistelse i Lund.

1906.11.30.

Elsa har tydligen skickat ett brev med foto, för vilket Josef tackar. Han har "med ängslan" inväntat svaret på det öppenhjärtiga födelsedagsbrevet. Elsa har tydligen skrivit något på baksidan av fotot:

- Visserligen går jag ännu i en "ljuv ängslan" över vad de mystiska orden på kortets baksida kan betyda, men säg, de motsvara ju framsidans vackra innehåll?

PS Ha "Odins korpar" rätt då de påstå att fam. Lindborg åter tänker slå ned sina bopålar i Finland.

1906.12.21.

Ett nyårskort med hav i storm. Våldiga vågor bryter in mot stranden. På himlen bland stormslitna skyar står: Glad och styrkefull julehelg. - Och så vill Josef veta var Mentsälä och Äggleby ligger.

1907.03.27.

Brevet, som kommer från Lund, inledes med poetisk utgjutelse på tyska:

"Noch ist der Wind schwach wie ein Kind
Um mit sonnigen Flügeln zu schlagen
Und über Nacht, Liebste, gib Acht,
Wird er uns sopf in den Frühling tragen

Våren har kommit med något:

- som kommer oss att stanna för varje sippe och viol som framför en helgedom ... och viskar de inte något som kommer oss att önska: Lär mig, du ömma att tro och drömma.

Så kommer Josef snabbt till saken. Det ska bli en utställning i Lund och han undrar vad som "skulle hindra att inte du förhöjde glansen med ett besök - och varför inte stanna här nere. Varför i all världen ska du vara dömd att framleva dina år bland "finn gubbarna" i de Åländska "guldmarkerna".

Han har svårt att förstå vad som håller henne fångslad vid Finland men accepterar förklaringen att det finns "en harmoni mellan hennes kynnes känsloträngar" och den finska naturen.

-Men varför gå så långt i fosterlandskärlek att man lever eremitliv på Åland. Borde kanske - - - söka rädda den gnista kärlek till Moder Svea som möjligen ännu kan finnas i ett finsk-svenskt hjärta, men någon sanning ligger väl ändå i visan: "... den det landet en gång sett, han längtar dit igen."

Hur som helst. För Josef är huvudsaken att de båda kan träffas någonstans. - Han tackar för "blommor" och ber om översättningen på finska sentenser i tidigare brev som ännu är "starkt hemlighetsfulla" för honom. - Slutligen ber han henne säga vad hon tänker om att komma över till våren eller sommaren.

1907.05.22.

I ett kortbrev meddelar Josef att han i sommar jämte bror Daniel kommer att göra en turisttur till "de tusen sjöars land". Han vill veta när Elsas semester inträffar "i och för "slängslevens" inriktning"

1907.06.20.

Josef har väntat länge på ett brev med de gladaste förhoppningar, men ett missförstånd har uppstått.

Ett brev från Elsa måste ha kommit bort på vägen.

-Hade annars varit på väg och väntade endast på svar från dig.- Det är hårt att se tillfallet glida en ur händerna endast genom en slump, men jag är förtvivlad över att ha vållat dig misräkning.

1907.10.13.

Det är Elsas födelsedag. Telegrafan fungerar inte och Josef får nöja sig med att lyckönska "post festum". Han hoppas för övrigt att det ligger någon sanning i talet om "själarnas korresponden" med varandra och "if so" hoppas han att hans önskningar om "Lycka och välgång må på eter vibrationernas lätta vågor" nå henne på själva högtidsdagen.

"Teofil" har klätt sig i högtidskläder:

- Förmiddagstyst
All nejden lyss
Likt skinande pärlor solar sig i fjärran
by vid by.
Visst är det vår i årets ny,
Vore blott ej visnandets "nej"
av röda och gula skogar.

Så har han i en avhandling om Karl XII:s finska krig hittat ett Mäntsälä i närheten av Borgå och undrar om det är "hennes" och om hon kommer att stanna kvar över vintern. Han tackar för hennes kort som kom "som belöning för det nyligen avslutade krigarlivets strapaser".

1907.10.31

Från Biskopsgatan 6 i Lund kommer med hjärtlig lyckönskan på Elsadagen ett lyriskt budskap från Vilhelm Ekelunds och Ola Hanssons skånska slättland.

Jag älskar skymningen, det milda ljuset
från aftonbrasan och det blida dunklet
som vemodsmättat smyger fram ur vrårna
och viskar ord som länge varit glömda

Den givit mig min barndoms vackra sagor
min ungdoms lycka, men kanhända giver
den ock min mandoms sorg, ty såsom nu
jag vet att aldrig jag får lyssna till
din stämma som mig sjunger djupt beslöjad
den sång som livets lek på gott och ont
har lärt oss dikta dessa skymningskvällar,
då brasans sista glöder sakta slocknat

Och så fyra versrader med snabbare puls:

Men kanske ändå vår levnad
bär inom sig nya år
och andra länder vi finna
med solig och livsstark vår.

1907.12.07

Josef lyckönskar Elsa till hennes "nya värdighet".

Av brevet framgår att hon har blivit finsk medborgare

- Inte behöver du alls känna dig mindre samhörig med "les compatriotes" på andra sidan Östersjön för denna "mässa" med ryssarna. Under dina förhållanden tycker jag satsen: ändamålet helgar medlet är fullt just och riktig. Varför skulle du neka dig nöjet av finska rättigheter, när du nu en gång är där.

Den medfödda känslan av svenskhet kan ju ändå inte förloras och denna känsla är ju i sista hand det egentliga och mest värdefulla nationalitetsmärket.

Elsa har en stark känsla för havet och ofta har hon, ibland nästan överdådigt framhållit in böjelse. Josef meddelar nu:

Var, som du antog, i somras ute "i tackel och tåg" och fick under en månads tid pröva på ett friskt och uppiggande sjömansliv. - Var likväl dömd att stanna vid ambulansen och hade i sjukhytten tillfälle att se landtama gästar ha tvivelaktigt nöje när vinden i klutarna griper tag och böljorna fräsa kring bogen.

Kom i går hem från en kort konsertturné till några sydsvenska städer. Undrar vad de från väggarna dystert blickande kyrkofäderna tänkte då deras allvarstunga tempelvalv braktes till resonans av studentsångers glada toner.

Josef är nyfiken att få veta Elsas planer som finsk undersåte. Han meddelar att han läser histologi och fortfarande vistas i Lund utom över helgerna

1908.01.02

Josef har fått några vackra verser till nyår:

- Det var som en ljuv fläkt, ett vackert eko från de stunder då minnets och hoppets gudinnor vårda oförgängliga skatter för unga bröst.

Betraktar just en vinterbild från Mättsälä (?) och tänker: Vad den "vackra finskan" nu måste njuta av vinterlivet bland vita skimrande skogsbackar och barrdoftande snötyngda granar, då "smidig skida skön över slätten slinter".

Ja, vad vinterliv beträffar måste jag ju något probra försakandets svåra konst, men is ha vi ju och snö hoppas jag vi få och på våra berg och

lär man sig så småningom se med försonliga ögon
Tänkte i jul göra underverk av flit, men "vad
nyttar det väl att taga sin bog ..." - Sviter
av min kroniska vandringslust ha åter blossat
upp och hej, vad det är uppfriskande att för
fulla segel länsa undan på Sundets blanka i-
sar.

Vill nu inte trötta dig med några poetiskt-pa-
tetiskt-politiska skildringar men sänder i stäl-
let hjärtliga hälsningar.

1908.04.14

Josef tackar för den angenäma namnsdagsöverraskningen

- Skulle inte kunna analysera minakänslor efter
genomläsningen av de vackra, melankoliska rader-
na. Kanske var det "vemod i rött. Men ett vet
jag: att jag dör av längtan om jag ej snart
får återse min vän från "gyllene morgonland".
Och, inte sant, vi ses till sommaren. Hit till
Sverige är du alltid välkommen, men vill du, sö-
ker jag upp dig i Finland. - Härligt, härligt
blir det då

Jag är blott en av de andra
men styr efter stjärnan på havet
min väg mot välsignad hamn
Du starka och goda stjärna
i nödens och stormens nätter
min enda bön är ditt namn.

Hoppas snart få veta vad du tänker om saken såsom
sådan. Obs. Tydligt!

1908.06.25

Nu har Josef varit hos Elsa i Finland

- "Mig jams den tiva juden
mig jams den kom i sår..."
Då det ännu var en verklighet

Josef är tillbaka igen på den plats "man behagat kalla
Limhamn" men är:

- Då morgonsolen med hälsningar från öster tittar
in genom mitt sovrumsfönster fullkomligt över-
tygad om att ännu vara kvar i ditt kära Dalsbruk.
ty det var oförgätliga dagar i Finland.

Han är glad över att "med vördnad ha fått stå inför
era grånade minnen". Vistelsen på Åbo-slottet var
"gripande" (Oh, du gudomliga Åbo) Helsingfors har
imponerat på honom

- men, Elsa, jag ljuvlar då jag tänker på dig och
de härliga dagarna vid din sida.

Stundom tyckes det mig för stort för att vara
sant och det hela omger sig så gärna med en skir
slöja av fantasi och drömmar, som jag älskar att
drömma om och om igen.

Resan hem har gått bra. Har haft resällskap med en svensk student på väg från Petersburg och de har haft en grekisk prinsessa och ett par prinsar ombord.

"Ägirs döttrar" visade sig varapå charmant humör. Era ljusa, svala sommarnätter äro förtrolande, och den natten sovo vi föga.

Pappa Oscar och han kamperar för närvarande ensamma i Limhamn. Resten av familjen är i Holsbybrunn i Småland. De har firat midsommar tillsammans med släktingar i bokskogen:

- Var du någon gång i Torup? -Voj,voj, ändå, om du varit med.

Han arbetar "med 18 knops fart" och hoppas att de ska ses längre fram i sommar.

- Kom ihåg, att du behöver vila

1908.08.01

Josef har fått praktiktjänst på Holsbybrunn som assistent hos brunnsläkaren, en nybliven med.kand. Det är söndag. Friden vilar över nejden och även han har vilodag. Morgonen är den enda stund på dagen han slipper tänka på medmänniskors krämpor.

- Men på morgonen är jag min egen. Då sjunger jag i berg och backar i kapp med fåglarna och nästan alltid kärleksvisor. Å får jag i skogens tysta pelarsal ostörd tänka ut och drömma vakna drömmar i vilkahuvudgestalten alltid antar form av en sjömansflicka, den mest älskliga i världen, och ur furus och furudunkel välla toner och melodier alldeles som en resonans från mitt eget hjärtas längtan.

Jag ville jag finge de läpparna se
som viska och le
i drömmen sitt fagra löje
och skåda glad i ditt ögas djup
som drömmarnas tydning röje.

Jag ville det vågmjuka svallet smeka
avlockar som leka
på den skönaste pannas skir
ja, djupt i de härliga ögonnen se
och kyssa den leende munnen.

Men mitt under denna längtan blir jag likväl lycklig, överlycklig i min kärlek till dig och över att känna mig älskad tillbaka. - Du har rätt: Det är gudomligt att leva. Det är som om livet fått skönare och rikare innehåll. - Det känns om jag skulle vilja sluta hela världen i min famn och med glad förtröstan ser jag mot den ljusa och lyckliga tid, då vi tillsammans ännu en gång skola "gå upp för gången" för att sedan ständigt fullt och helt och innerligt få tillhöra varandra.

Här avbryts han av sin vän doktorn som vill spela tennis och så är dagen förstörd.

När han fortsätter sitt brev är det redan tisdag och han ber om ursäkt. Han trivs ganska väl, säger han, Någonting som frapperade honom vid ankomsten var "folks strängt pietistiska prägel". Detta tycks vara "en modesak" i denna del av Småland. Man börjar och slutar dagen med en bönestund. Alla världsliga nöjen är förbjudna "på denna fridens plats". De enda "excesserna" har varit två konserter till förmån för fattiga brunnsbesökare. - Han har sjungit duett med en skånsk kyrkoherde som har en utomordentligt vacker baryton. Självt har han sjungit Säterjäntans söndag till pianoackompanjemang. Det har varit basar och han har köpt en "liten vacker brevportfölj med handmålade vildrosor" som han kommer att skicka till Finland endera dagen. - På tal om finlandsresan säger han att han inte känt sig störd av att Elsas äldre syster Lydia var med dem under hans besök.

- Hennes diskreta och sympatiska väsen så långt ifrån grumlar de lycksalighetsmättade minnena från "Aura-staden" att jag är glad att hon fick dela dem.

Så kommer en liten reflexion om den äldre generationens religiösa engagemang

- Roligt höra att du är kritisk mot "andevärlden". Om du varit här, nog skulle vi två med förenade krafter reducera de bleka skuggornas intresse för det levande livet till obetydligheter.

Elsa har undrat över att hon är så kall omsin ena hand Josef lugnar henne;

- För den mystiska kalla handens skull får du ej vara orolig. Liknande nervaffektioner äro ofantligt vanliga och den bör endast utgöra ett observandum att ej överanstränga dig.

1908.08.28.

Josef inleder sitt brev med ett citat ur Gustaf Frödings : En hög visa. Citatet slutar

- och hennes anletes glädje är
är såsom sol över sjöar
de dejliga sjöar i dalarne.

Han har fått ett brev och skyndar med det ut i skogen men hejdar sig vid "Betty Hög", en plats som han ser "som din och min" för det fall hon kommer till Holsby.

Säsongen är slut. De sista badgästerna har rest och själv ska han och hans kollega resa i morgon. Han har fäst sig vid platsen, kommer att sakna "de otaliga småländska ostkakornas ljuva möda, alla kräftkalas och gamla kära tanTERS kafferep som alltid skulle avslutas med läsning av doktorn och sång av kandidaten.

Han har kunnat hjälpa en fattig torpare som fått barnförlamning och hade stor familj:

- Det var intressant att först upptäcka rörelsemöjligheter och sedermera följa hur muskulaturen utvecklade sig dag för dag, tills han slutligen kunde börja gå på nytt och använda sina händer.

Han minns alla nattliga ibland milslånga sjukresor efter häst:

- Det låg ett trolskt behag över dessa färder i månljusa, stjärnklara nätter med täta stjärnskott som blixtsnabbt förde tankar och välgångsönskningar mot öster.

Elsa har tydligen avslutat sitt sista brev i mollton

Josef har uppfattat det och skriver:

- Varför i all världen behagade min lilla "Vilde" denna gång dölja sig under en pessimistisk pseudonym. En så god, så rar, så glad, så fin flicka som du behöver inte tänka på något "stort mörkt något", det där människors söner och döttrar uppsluka månne.

Han hälsar till alla, särskilt hennes mamma, medan "månen strör sitt silver, kärleksfullt."

1908.09.30.

Josef har inte fått något svar på sitt förra brev.

Han har försökt "dränka sin oro" i arbete och ligger fortfarande "hårt i", men genom alla de spörsmål som "virvlar omkring honom" tränger sig ändå ständigt en "tärande känsla av oro" för orsaken till detta alltför långa "silentium".

- Men hördu, lilla Elsa, om tystnaden endast skulle betyda ett straff för sommarens "synd" vilket jag försöker hoppas, så måste du efterskänka resten, ty du kan inte tro, hur jag längtar efter om så blott ett ord av dig.

Han har träffat en gammal skolkamrat och suttit med honom över ett glas "te med citron", men den forne skämtaren var sig inte lik. Han berättade att han led av en framskriden diabetes och kunde vänta slutet när som helst. Men han var inte modlös ändå. Josef för-

undrar sig över hur han talade och undrar vad "lärofäderna" skulle haft att säga om hans religiösa syn

- Här flödade från en "dödsdömd" fram en varm och ljus tro på liv och evighet, oberörd av allt vad dogmer och kyrkliga bekännelser heter. - Vad skulle jag göra - - - Innerst i mitt hjärta höll jag ju med honom, men borde jag ej söka återföra honom till den allena saliggörande kyrkan? - Jag lät honom hållas och grumlade ej alls hans ljusa tro. - Gjorde jag rätt?

Åh, Elsa, vore du blott här!

1908.10.01.

Kuvertet är bevarat, men det är tomt. Det är eftersänt från Dalsbruk till Helsingfors, där Elsa tydligen gästar familjen Göös. På baksidan av kuvertet står med en främmande (eftersändarens) handstil:

- Varför ej en rad? - Har David rest hem??
Har du fått alla breven ??? - Är du frisk ????
Lullan.

1908.10.06

- Älskade!

Hur lycklig världen kan vara så länge det finns kvinnor sådana som du.

Josef har alltid beundrat den sidan av tillvaron som "håller ~~mänsk~~ ligheten samman" liksom genom "ett nätverk av fina kontraktibla trådar" och som i onda, svåra tider drar människorna till varandra i "ömsesidigt bistånd" även om det för ena eller andra parten skulle innebära uppoffring. "Det är", säger han, "som om människovärdet hos den enskilde individen stod i direkt proportion till förmågan att "kasta ett ljust skimmer även till lidandets mörka värld: att leva även för andra."

Han är stolt över att Elsa trots allt har rest till H-fors där hon tydligen har varit sjuksköterska åt en äldre dam i bekantskapskretsen men råder henne att så fort som möjligt söka få "sin skyddsling i andra händer".

- Betänk att läkarens råd har lika stor betydelse för dig som för andra, och då du blev tillrättad absolut vila i höst, bör du också unna dig densamma.

Han menar att en sverigeresa "obetingat kunde vara lämpligast". - Han följer med spänt intresse kolerans framfart och undrar om de hygieniska åtgärderna i H-fors.

I Lund har de haft den sådvanliga Tegnérfesten med hälsningssgille för årets nykomna. Han berättar hur det:

Sjöngs, talades och dracks - mycket - och för allt möjligt i universum, och vän och fiende, professor och överliggare blandades här i ett enda gemytligt virrvarr.

Han har hört en intressant föreläsning om "de äldsta människorna och deras närmaste föregångare" men ursäktar sig för ämnet som han förmodar inte intresserar henne det ringaste. (Josef har ställt sig på darwinisternas sida i livsåskådningsdebatten kring skapelseberättelsen och är kanske inte riktigt säker på var Elsa står.)

Det spelas teater i staden den kvällen men han går inte dit, då han genom hennes brev fick "ett kärt tillfälle att vaka" med henne en stund. - "Ack, den som fått det i verkligheten!"

1908.11.14.

Josef har fått en present av Elsa. Den pryder nu hans kammare inom glas och ram "för att med honom räkna dagarna" tills Elsa själv kommer.

- Det är som förde det något av dig själv med sig, något som min längtande själ girigt söker tillägna sig. Åh, detta ljuvliga och avundsvärda! - Hur ofta har inte min käras blickar vilat på dig? Hur har Du inte smekts av hennes flitiga små händer och delat mången förtrolig stund med henne. Om du är radioaktiv så giv något av allt detta åt hennes vansinnigt förälskade Josef.

Han minns deras korta stunder tillsammans. Till forna tider återgår hans tanke ... Men heter det inte i visan, säger han: "Önsk ikke tilbage den tid som for hen ... ønsk kun at de rødeste roser igen må blomstre naeste skjersommer - och se där, vad jag väntar av framtiden och, söta du, då skola vi verkligen ta igen vad vi måst försaka - - -"

Han har nyligen skickat henne Rydbergs Vapensmeden i födelsedagspresent, men den har tydligen blivit försenad,

- Han glömde väl kvar sig vid masugnarna i Dalsbruk, kantänka

De har haft besök av den finska sångerskan Aino Ackté som lagt hela Skandinavien för sina fötter "och hon har heller inte skonat lundastudenterna."

Elsa har fört en resa till Karlsbad på tal och Josef uppmuntrar henne att göra den "om hon aldrig så lite anser krafterna räcka till" hur roligt det än vore att få henne över till Sverige i vinter.

Josef berättar att praktiken i Holsby på sommaren har klarat hans kompetens för en kurs som han anmält sig till. Han är vid gott mod

- Du vet nog hur utomordentligt bra det går att arbeta, när man har riktigt bråttom

1908.12.22.

Josef har känt sig "som en sjöman i redlös skuta på stormande hav" men nu känns det åter tryggt att veta var Elsa befinner sig. Han har inte vetat vart han skulle låta tankarna fara, till Karlsbad, Nizza, H-fors, Dalsbruk eller Jakobstad för att finna sin kära och blev därför glad att finna henne "hemma" där hon nu hjälper sin pappa med "missioneringen".

Josef har varit på Wesley-fest i Limhamn och hört en sång som han inte hört sedan Elsa en gång i tiden framförde den.

- Den blev i ett nu riktigt vacker, med ett eko av det framfarna och några ögonblicks återgång till svunna barnadagar. - Orden, du får förlåta, dem hörde jag ej på, men melodin, den gnolar jag ännu.

Han undrar om "hennes tant" i H-fors är återställd.

Säger att han länge hyste förhoppningen att Elsa i vinter skulle gästa vänner och bekanta i Sverige så att även han "fick en släng med sleven", men han offerade förhoppningen på Karlsbader-resans altare.

- Även far och mor vill ingenting hellre än se dig här.

Han tänker vara kvar i Lund till julafton för att inte komma i konflikt med julstök och dyl. som han hatar "m^{en} vars frukter jag älskar". - Han ber om sin vördnad till hennes föräldrar och säger att han i dag ska skriva till Elsas pappa.

1909.01.18.

Josef har i dagarna klarat tentamen i sitt "största ämne" och befinner sig därför i samma tillstånd som "då man väntar på vind före nästa seglats! Han sitter i den sena kvällen och skriver ett långt brev till sin Elsa:

- Du Käraste! - När jag sätter mig att skriva till dig är det som om något obeskrivligt angenämt sänkte sig över mig. Tanken tar vingar och kretsar glömsk av allt annat, kring dig och endast dig. Den ena ljuva drömbilden avlöser den andra i rask följd och när jag så av någon anledning ett tu tre löses ur förtrollningen, ja, då har jag vanligen endast ett tomt papper och en långt framskriden timme, och medvetandet om att vara en mycket dålig brevskrivare, framför mig.

Om du visste hur lycklig jag är över att just vi två i världsvimlets oändliga blandning av olika naturer skulle finna varandra. Att jag hos dig funnit den varma, goda själ som blivit mitt livs goda genius, den vars kärlek och förståelse är för mig dyrbarare än allt annat och detta så mycket mer som du ju vet att mina tankar i mångt och mycket älska att leva ett vildmarksliv som föga harmonierar med mina närmastes lagbundna uppfattningar.

Josef är ledsen att han inte alls kan jämföras med den idealmänniskan, som Elsa har "konstruerat upp" hur mycket han än beundrar en sådan gestalt.

- Men, kära du, min väg är ej längre tung att gå, jag går den ej ensam, vi gå två

Jag fruktar ej längre för backen och branten, där lysa blommor vid landsvägskanten och kommen till krönet, en stund jag rastar i svalkan av skuggan, som skogen kastar

Min börda jag låter från axeln glida och sätter mig ned vid min käras sida I träden går vinden med morgonens sus och porlande ljuder en skogsbäckes brus.

Framför oss ligger i soldis landet och långt i fjärran vi skymtar ibland det, en strimma av rök bak björkarnas toppar som vajar för vinden med nysprungna knoppar.

Där skymtar en gård, en rödstruken stuga och runtom stå björkar som bocka och buga Ack, skönt blir att komma från vägen som dammar till stilla lugnet i egen kammar.

Elsa har tydligen berättat för honom om något "mystiskt dunkelt" som hon har erfarit och varit orolig för.

-Åpropos dessa "försvunna vedersakare" de s.k. "finska trollen" gör du alldeles rätt i att känna dig lugn och fullt obesvärad

Han ger en vetenskaplig förklaring till synvillor som uppstå "därigenom att man ej tillräckligt noga undersöker en sak" och "konstruerar upp ett föremål efter eget godtycke"

- För vår subjektiva uppfattning är det alldeles likgiltigt på vilket sätt de olika sinnescentra i hjärnan påverkas.

Så följer en hel liten föreläsning i ämnet:

- Som bekant är man ju numera fullt på det klara med att vissa spontana processer t.ex. blodtryckets förändring i hjärnan och inverkan på syncentrum kan framkalla bilder fullt ut lika tydliga som trots några, förmedlade av ljusvägor genom näthinna och synnerv.

Föreläsaren blir alltmer pedagogisk:

-Men att dessa förhållanden spelat en stor och farlig roll i alla tiders spökhistorier, i synnerhet om de underblåsts av en livlig fantasi, är ju lika klart som att man inför desamma av mera hårresande natur måste använda den mest kalla och lugna kritik.

Josef märker så att han blivit nog så ambitiös i sin utläggning av "de finska trollen" för han avslutar hastigt ämnet:

- Ja, allt detta och mycket mera angående förklaringen av detta "dunkelt mystiska" vet du helt säkert förut. Men saken var för intressant och handsken var kastad.

Josef har börjat med nystavning men säger att gammalstavningen inte "plågar" honom, tvärtom. Därför att Elsa fortfarande använder den har den blivit "så mycket kärare". - I Lund har man blivit så radikalt praktisk att man stavar "järna" och "järta" i st.f. med "hj".

Han har skickat Elsa Selma Lagerlöfs En saga om en saga och säger sig beundra författarinnan som får en "verkligen att tro på det goda i livet", och finner den vara ett motgift mot den hänsynslöst realistiska och tröstlösa "dekadenslitteratur, varpå vår tid är så rik." Klockan har blifvit mycket och

- Jag som skrivit så litet av allt det vackra, fina, stormande, ljublande, längtande jag ville skriva.

Han tackar för fotografi och för Elsas "så kära brev".

- Vilket härligt solsken ni måste ha haft i Jakobstad (där Elsa sedan oktober föregående år vistats hos sin far och mor).

1909.03.05

Vid midnatt skriver Josef detta brev, vilket han, när det är fullbordat, finner osammanhängande och tillkommet alltför sent på natten.

Då han nyligen telegraferade till Elsa önskade han att han kunnat följa med den elektriska strömmen för att "om några sekunder vara vid min älskades boning"

- Hur skulle jag då inte tryckt dig till mitt bröst och talat om hur oändligt mycket jag älskar dig. Ack, att i din famn få gråta ut ett anfäktat hjärtas sorg och känna allt slagg i min själ smälta bort av den ljuva värmen från dina kära, kära ögon. - Men jag är dömd att ännu längta - längta - Längtans drömmar äro ljuva och likväl - huru smärtsamma. Men ringa blir smärtan, ja, salig i skimret av morgonrodnan från vår kärleks förlovade land.

Han önskar att Jakobstad inte vore så långt avlägset.

Han har varit på studentafton med kaféliv och föredrag. Prof. Qvennerstedt har föreläst om Karl XII

- och fått oss att för en stund glömma det miss- troende hjältekonungen fått hos vår nyktert tänkande tids människor, och fick en att med glädje igenkänna gosseårens Karl XII. - När gubben nyss börjat slog det mig: Men kung Karl är ju Elsas kung par préférence och så kom det sig att jag under föredraget förde en tvåfaldig tillvaro. Utom det konkreta hade jag nämligen dig - än här vid min sida, än lustvandrade jag med dig i Åbo museum och beundrade framför allt Armfeldts släde, du minns den där gamla från Karl XII:s krig, än läppjade jag te på "Sampolinen(?)" och andades lycksalighet under er härliga natthimmel. Men det var ju blott en dröm. Hur gärna skulle jag ej vilja tvinga den till verklighet,

1909.03.29

Elsa har sänt Josef lyckönskningar och ett foto. Han sitter och betraktar detta när han skriver sitt svar till henne

Älskade! Tusen tack min älskling, att du själv kom och gjorde vad inga lyckönskningar kunde, värmd och gladde in i själen. Ty längesen är det någon dag var så glad som den då du kom. Och likväl är denna älskliga gestalt och detta vackra och själfulla anlete, som jag har framför mig och aldrig blir trött att beundra, blott en fattig och otillräcklig bild av min Elsa.

Kanske gällde lyckönskningarna hans studier. Han är färdig med sitt viktigaste ämne och nu har han börjat bakteriologi och obduktionstjänstgöring. Han berättar om det dagliga arbetet, om "våra små ovänner bakterierna, förstörelsearbete och kultur, om obotliga sjukdomar. Men han skonar henne från mera ingående redogörelser och berättar i stället om festen till fädrens minne, som man haft i Lund. Det var en lysande tillställning med "kapprustning i toalettväg för damernas del" och vackra obligatoriska tal för "fosterlandet, minnet och löftet", för minnet av bortgångna akademici och kamrater, sång av kören och musik. Gripande var framförandet av Chopins sorgemarsch.

- Vad det ligger mycket vemod, kval och förkrossande sorg i de tonerna

Bortsett från detta var det god stämning på festen. Det var mycket fästmör, systrar och "förkläden". Självtänkte han på hur lycklig han skulle ha varit om Elsa varit med. På balen dagen därefter var han inte med, men han hjälpte till med serenaderna

- I en enkelkvartett av lyckliga sångarbröder
Ack, att tonerna då i stilla stjärnenatt hade buri-
rits till ditt hjärta, ty så långt tenorstämman
sätter färg på visorna var det för dig det lät:
- När vintern fram till din fönsterkarm som en
vitklädd giljare träder, dröm en dröm som kan
hålla dig varm därinom väggarnas bräder. Dröm om
lekande sommarsus, då stormen kämpar och larmar,
dröm att i björkarnas gröna hus du l e r i
mina armar. (I Karlfreds text står: du somnar i
mina armar, men Josef väljer alltså ett annat ord
i sitt brev.)

Josef har varit hemma och stått fadder vid systerdottern Elsas dop. "En sex veckor gammal varelse som börjat le de oskuldsfullaste löjen i världen". Det var tydligen en uppmärksamhet mot dem att hon fick heta Elsa.

Snön har smält bort och i går då det var söndag, "log en liten tusensköna på Limhamnsfältet ett förtjusande: Våren är kommen. - Snart är tiden inne då de få mötas.

1909.05.05.

Majfirandet är i full gång i Lund.

- Jag undrar om man kan se en mera livfull tavla än en solljus första maj här i Lund. Det är som om på den dagen allt mörkt, vinterligt och kyligt hade försvunnit - - - Man måste bli glad bland

alla dessa glada människor som från när och fjärran samlas hit, att under Lundagårds nästan på en natt utsprungna gröna valv hälsa den efterlängtede våren.

Josef bryter med detta brev sin vana att alternera sina brev med Elsas. (Har hon då alldeles glömt bort sin Josef?)

- Det är helt enkelt för att jag ej kan existera utan att stå i kommunikation med dig.

Han talar om sommaren. Lundakören har varit inbjuden till Helsingfors och sällskapet Muntra musikanter på ett par veckors sångarturné, men kolerafaran har ointetgjort detta. Josef har erbjudit sig att delta i en sångarfärd till Värmland med en uppsalakör, som vill ha samarbete med lundatenorer. Han har provsjungit och blivit godkänd och nu vill han att Elsa ska avgöra, om han ska acceptera erbjudandet innan han definitivt bestämmer sig. Han har länge önskat att de ska förlova sig officiellt, t.ex. till midsommar och då skulle sångarfärden passa ganska bra, eftersom den pågår från första juni och slutar den tjuguantra. - Alternativet är att han forcerar studierna och blir färdig i september i stället för november som planerat. Han vill att Elsa ska fälla utslaget.

1909.05.14.

Ur brevet faller ett par nyutslagna boklöv och en blomma från samma träd, ett prov på hur långt grönskan har hunnit i hans vårfagra Skåne. Josef har ändrat sina sommarplaner och givit sångarfärden på båten. Anledningen är ett erbjudande från Holsbybrunn att sköta sjukgymnastiken där under sommaren, och han räknar med att Elsa ska komma på ett längre besök.

- Inte kan jag se någon oegentlighet i att en farmaceut efter arbetsåret vilar ut vid en badort

Han lockar med att Ramnåsa, där syster Rut är bosatt, ej bör vara alltför långt avlägset och att cykelturer i den riktningen kan bli både angenäma och, varför inte, äventyrliga. Han lockar med den härligaste natur "men även om ej så vore, skulle vi två ändå trivas där". Från Lund rapporterar han att prästerskapet samlats

för att diskutera "djävulsdogmen" och överraskande nog resulterade mötet i attmörkrets furste upphört att fungera "som person" trots biskop Billings protester, "inom den tongivande delen av den lutherska kyrkan". Ett steg i rätt riktning, tycker Josef.

- Väl är det sant att Hans Mörka Eminens bl.a. även utträttat det goda att skrämman mången in på rätare vägar, men nog är det på tiden att männi-skor lära sig vandra dessa vägar utan självbedrägeri som hjälpmedel.

Josef är inte säker på att Elsa kommer att acceptera hans förslag att mötas i Holsbybrunn och han erbjuder sig att komma till henne ännu en gång om hon skulle finna det omöjligt att själv komma till honom.

1909.06.01.

Elsa har meddelat att hon och hennes mor kommer över till Sverige och Ramnåsa. Josef har studerat kartan och funnit att man kan hitta förbindelser per cykel och järnväg. Han kommer så ofta som möjligt att "oscillera" mellan de båda polerna men hoppas även på "äran och nöjet av deras besök".

- Och då stannar ni ju länge, länge, inte sant! De kommer att bli tre blivande läkarfruar där. Han har vinkat av sångarfärdsören. Ledaren, fader Berg, kunde inte förstå hur Josef kunde vara så glad, då han inte skulle med.

- Sålde ej hemligheten men känner jag "fadern" rätt anar han sammanhanget.

1909.06.27.

Ett muntert brev från Holsbybrunn till Ramnåsa, där Josef tre dagar tidigare har hälsat på. Han längtar från stemmet och folklivet "som förbleknar för längtan till Balders hage" - - "Om jag kunde, nog flöge jag att vandra med dig på de festklädda gångarna under aplarna". Nu önskar han endast att Elsa snart vore hos honom Bostad åt henne har han ordnat på herrgården, där dottern och en väninna blir hennes sällskap. Där finns ett piano och noter i stort urval och "patron är en gammal musikentusiast". Han råkade i extas då han hörde att Elsa var musikalisk, och Josef måste lova att ofta komma ditut. - "Och det ska gubben nog få erfara."

- Nu min älskling hoppas jag senasti slutet på veckan få möta dig i Vetlanda. Sen ska livet levas! - En hälsning och en () från din Josef.

1909.08.07.

Ett brev från Holsbybrunn till Dalsbruk, skrivet lördag morgon kl. 0330. Genom sitt öppna fönster hör Josef fågelkvitter och drillar i den svala morgonluften, "vackra som näktergalens, eller är det mina egna tankar som hålla mig vaken?"

Hans tankar vandrar mot den uppgående solens land till Dalsbruks apotek där han ser sin kära vila i en fridfull morgonslummer.

- Sen du for har jag försökt dränka saknaden i ett intensivt uteliv - - - Borde kanske relatera våra utfärder men kan ej. Igenom allt går en underton av vemod, då jag ej fick dela nöjet med dig.

Han tackar för "sockerbiten". Bleknade en smula då han brutit omslaget men fick hjälp av sin moderliga vän, fröken Pleijel, som har omfattande kunskaper i presen- ters hemligheter. Han har läst "I Havsbandet" men i stället för "uppfriskande saltvattenstänk och trotsig ritt på böljornas ryggar i en fullriggad sandhamnsbåt" fann han "dravel, bara dravel". - Man har haft basar som vanligt på sommaren. Inkomsten, 400 kr, utdelades bland fattiga brunnsgäster. Man har även sjungit ihop en del pengar. Även Josef har medverkat.

- Doktors fästmö accompanjerade utmärkt, men jag önskade det varit du. Då hade det varit härligt att få sjunga.

Brunnspredikanten har måst avskedas och är djupt de- primerad. Storstrejken har väckt uppståndelse; på grund av de oroliga tiderna reser folk hem. Man är rädd för järnvägsstrejke.

- Gubben Eklund har farit hem för att försvara sin egendom med sabel och gevär men hälsar till den vackra fästmön.

Josef har varit med och bildat ett borgargarde mot eventuella oroligheter och folk har utsposterats i de villor där endast damer bor. Han har bytt sitt lilla rum mot ett större och kan inte låta bli att tänka på hur utmärkt de skulle trivas, om Elsa var där.

Far och mor har gjort ett blixtpesök över en söndag

1909.09.04.

Josef är nu åter i Malmö, som tydligen är det oroliga hörnet i storstrejkens Sverige. I Holsbybrunn kändes det som om den försiggick i ett annat land. Här är spänningen olidlig. På en nattlig färd mellan Malmö och Lund har han oupphörligt skuggats av beridna skyddspatruller.

- Men man frapperas snart av det lugn och den behärskning som råder trots att förbittringen verkligen är stor under det för arbetaren snart fullkomligt förlorade spel, som krävt hans förtjänst under flera veckor och kommit svältremmen att hårdare åtdragas. Man får respekt för det allvar, varmed arbetarna håller ut i sin lönlösa strid, men måste harnas på den ledning, som alltför segerviss självsvåldigt kastade dem i eländet. De mest uthungrade börjar återgå och det känns stundom som lugnet före stormen.

För andra medbörjare gäller ordern "alla man vid pumparna". Själv har Josef stannat hemma från Lund och hjälper sin far morgon och kväll som ryktare och hästskötare, "en utomordentlig omväxling i dagens arbete för övrigt". Hans studieprogram omfattar endast inläsning.

I Limhamn har han havet inpå sig och detta är hans enda tillflykt

- då den kvalmiga L-hamnsluften mättad som den är av idel välmening och förböner, blir för kvav. Det är som om kampen med sjöarna och de friska vindarna därute blåst bort all dammighet och småaktighet och gäve en kraft att med mera förståelse och saktmod möta omvändelseförsöken från mina "frälsta" vänner, som äro oblyga nog att anse min lycka avhängig av just deras speciella trosuppfattning.

Josef vill inte säga dem hur mycket de tar fel, ty det skulle inte göra någon nytta. De har stirrat sig blind i sin tro och lever lyckligast med att ha den i "okvald besittning". Han har emellertid kommit så långt att man inte angriper honom "för nöjes skull" utan han betraktas om "en ohjälplig som det är synd om". Han frågar inte efter de andras åsikt, blott Elsa förstår honom.

Josef har fått ett brev från Elsa som ängslar honom. Hade han haft en aning om vad som försiggick i de finska skären, hade hon bestämt inte väntat honom förgäves. Han måste ofta läsa hennes brev:

- Det är som om jag trots allt ändå vore med där.

Jag ser dig behändigt vara med om allt, om äventyren, lustigheterna, farorna. -
Blev förtjust i den lilla söta ungen som kom med båten och hälsningarna.

Josef lever sig in i situationen som om han vore där.

- Vi följdes åt på en tur över mörka, vida vatten.
Hon sjöng den där vackra vemodsfulla finska folkvisan och jag grät av längtan, ty

vid vågors aftonskvalp som stilla söver
ut i mörka natten klinga dina toner
smeksamt kallande
och trånfullt ropande -
och din sång är huldresång med vemod över.

Brukar ofta segla ut bland fiskarena sedan de
"satt" och solen gått ned. Det ligger något trolskt
och stämningsfullt över dessa tysta färder i blåa
natten bland hundratals vakare, som blanda sitt
sken med stjärnornas, utan att man kan säga var
gränsen dem emellan går, och månen - - -
Vore du blott med!

1909.10.01.

Trosfrågorna och vännernas religiösa inställning har
blivit ett problem för Josef, som han ju tog upp i sitt
förra brev. Han har kämpat med sig själv under sin väntan på Elsas brev och började till slut tro, att han
genom sitt kätteri stött henne ifrån sig, att hon "dragit sig inom rättrogenhetens väl tillslutna borg".

- Så en natt drömde jag att jag i ett stort sällskap livligt uppfordrades att frångå min livsuppfattning. Då hörde jag dig till min vedersakaré säga med en bevekande, mild, härlig stämma: "Säg inte så!" - Tack ska du ha för det handtaget! - Vaknade omedelbart, men intrycket från drömmen var så livligt, att jag då var övertygad om att du verkligen var hos mig. - Ack, om vi verkligen hade tillfälle att mera vara tillsammans.

Josef önskar att de kunde finna ett sätt att göra sitt "isoleringsliv" till ett "samliv i lycka". Han pekar på möjligheten att efter åttaklassigt läroverk bli över-sköterskeelev, vilket skulle öppna vägen för dem till ett gemensamt sjukhusarbete.

- Men denna illusion tycks på allvar brista då jag hör dig så bestämt tala om amerikaresan. När jag kom till det stället i brevet var det som om ett gammalt ömt, nästan läkt sår åter revs upp, ja, än mer. Tänkte titta ihjäl den planen. Fast jag så väl inser det lockande i en amerikaresa och ingenting hellre vill än din lycka, så fruktar jag dock Amerika som en ödeläggare av vår. - Men kanske tar jag fel. - Under alla omständigheter möter jag i Köpenhamn, om du står oryggligt vid ditt beslut.

Elsa har tidigare i ett brev talat om bakgrunden till spökhistorier. Nu har hon åter tagit upp ämnet och Josef ger sig med stor iver in på en psykologisk utläggning.

- När man gör ett famlande försök att förklara en sak, är det alltid slumpen som avgör, om man bland tusentals omöjligheter träffar på en möjlighet och ändå kan man inte vara riktigt säker.

Sedan kommer han in på något som sannerligen måste ha intresserat Elsa

- Nu tror jag emellertid något på själens korrespondens. - Om man skulle våga jämföra två så skilda saker som tanken och elektriciteten så ser jag ingen orimlighet i att vissa av hjärnans underbart inrättade celler skulle vara känsligare för tanke- och själsintryck - även långväga ifrån - än mottagningsapparaten för trådlös telegrafi för elektriska strömningar. Ligger det inte något lika stort artat och underbart i syncellernas i hjärnan förmåga att uppfatta de eter vibrationer som förorsakas av miljontals mil avlägsna fixstjärnor som ljus. Men synceller uppfatta ej ljud, hörselceller ej ljus, vardera är specialist i sitt. Skulle det då ej kunna vara en möjlighet att vi människor i analogi härmed i högre eller lägre grad äga i vår hjärna celler, känsliga för oändligt mycket finare irritationer från själslivet och nu speciellt tankelivets områden. - För min del har jag så pass märkliga upplevelser i den vägen att jag ej kan vara antignostiker - Att sådana uppenbarelser stå i samband med dödsfall kan nog inträffa, och detta väl därför att den döende har förmåga att med ovanlig skärpa inrikta tankarna på en viss person. Så gäller det väl om denna person är känslig nog för intrycket.

Men psykologerna nämner många fall inte alls står i samband med dödsfall:

- Vad jag velat säga med allt detta är att jag ej tror alla spökerier vara hallucinationer blott, och för det andra att jag trots allt lever och nu om någonsin för att jag fått några rader från dig Det förvånar mig inte alls, att du någon gång känner min närvaro, ty vem skulle väl så korrespondera, om inte älskande och besläktade själar. - Men hur fröjdefullt det än kan vara att umgås till själen, det är för litet för oss med kropp utrustade. Hör du, kära du, vi måste finna ut ett sätt att göra slut på isoleringen.

PS Skratta nu ett uppfriskande skratt åt mina dåraktiga psykologiska funderingar. Själv ska jag göra det, men det är nu så, att i trossaker är den ena tron så god som den andra.

1909.10.11.

Ur brevet faller en biljett med handmålade vildrosor och en ljungblomskvist.

Käraste! Hur önskar jag ej att jag i mitt förra brev mera fint och varligt hade talat om det som nu gör oss båda oro. Dock var ej min mening att göra dig ledsen. Borde likväl förstått hur svårt det känns att ej möta den sympati man väntat för en länge närd, kär plan i synnerhet om den negerande är en person man gärna tar hänsyn till. - Men i min svaghet kunde jag ej annat, var självisk nog att endast se på mitt eget bästa och tro detta vara även vårt. - Kära du, var inte ledsen mera! - Kommer att förbanna mig själv tills jag hör du är glad igen.

Vad jag gärna skulle vilja vara hos dig nu. Ack att få inandas samma luft som du. Känner mig omstrålad av ditt lycksaliggörande inflytande och i förnimmelse av att vara e t t göra upp våra planer för framtiden eller i förståelse ge varandra det som starkast rör sig på hjärtedjupet. - Hoppas mitt brev hinna fram till din högtidsdag. Må vi den dagen mötas på själslivets hemliga vägar. Ack, att jag då kunde smycka ditt hår med vårens fagrade rosor och i salig berusning jaga bort alla ensamhetens skuggor, som så gärna skymma bort solen för längtande hjärtan.

Skickar på samma gång Björnsons Fortellinger. Troligtvis har du väl läst dem, boken är ju värd att ägas, och skickar jag den därför i förhoppning om att den ej förut finns på dalsbruksapotekets bokhylla.

Och så en hjärtevarm lyckönskan och en undran om de kan mötas i Finland i vinter. Josef har varit i tentamen och "som vanligt" klarat cum laude.

1909.11.24.

Det är över en månad sedan Josef skrev sist. Han vet inte var Elsa befinner sig och har en föreställning om att Elsa företar resor med Helsingfors som bas. Han hoppas att "kärleksguden" ska föra hans brev till henne och berätta om orosfyllda dagar och "ängslan att nordliga isar och köld har absorberat de ljusglimtar från öster" som han längtar efter. Men han finner detta omöjligt. Det finns varma strålar genomtränger varje hinder.

-Kom livgivande värme. Smält ner alla hinder, låt mig alltid leva och utvecklas i en sfär av ljus och renhet som omstrålar henne, mitt livs sol, min lycka.

Det är troligtvis sista gången Josef har förmånen att

en längre tid vistas hemma och han talar om det omätbara djup av kärlek och godhet som han möter där. Han vågar en bild som snuddar vid Elsas erfarenhet från missionsstationen:

- Tänker det är som låge man i hamn för reparation och intagning av ovärderliga skatter

Josef berättar att han har varit engagerad för att sjunga på en aftonunderhållning i anslutning till förbudsomröstningen och på en välgörenhetsutställning.

1909.12.11.

- Min Älskling!

Inte kan jag alls förstå att du så ihärdigt omger dig med tystnad. - Vad har då hänt, käraste? Ett vet jag att jag lider utsägligt, allt går vind för våg och jag har ej ro varken natt eller dag
Din Josef

1909 julafton.

Elsa måste ha skrivit ett brev som förklarat för Josef varför hon har varit så tyst. Han vill trösta henne i hennes sorg och ge henne någon lisa "för de svåra sår" de sista månadernas kamp måste ha tillfogat henne. Men han känner sig maktlös inför den storm som ovarsamt har rivit upp hennes inre. Han citerar för henne några rader av K G Ossiannilsson, som kanske kan ge någon lindring i hennes "bittra offer"

Långsamt flyter strömmen, Sverige, med ditt ödes
bästa, dyraste klenod
sipprar ut ur armens skåror, dallrar, dröjer
följer fåror
av gammalt flödes tusen röda droppar
Sverige, tusen, tusen röda droppar av ditt blod.

Obekymrat ler du, Sverige,
när den skurna ådern tömt sin rikedom
ler och ser och ler i drömmen
när den breda röda strömmen
störtar sig mot havet -
obekymrat ler du Sverige,
ler och drömmar,
tills din arm är tom
tusentusent röda droppar, Sverige,
liksom vatten, o, i morgon som i går,
tusentusent, åter tusentusent
vem skall tända stuguljus
tomma stugor stå i natten - -
Allt ditt liv förrinner, Sverige,
livet rinner ur ditt öppna sår.

Sverige förblöder, när dess ungdom emigrerar. Vad kan det vara som ligger bakom planerna på den amerikaresa som Elsa har talat om och som hon nu tydligen har av-

stått ifrån. Josef är skakad av kraften i hennes känslor. På tvärs i adressen har han önskat glad jul och gott nytt år.

- Ville så gärna träffa dig i jul, men min tid tillät det ej.

1909.12.29.

Josef har mottagit en julgåva och telegram. Han har firat jul i Limhamn där det är rena vårvädret. Juldagen var klar och frisk som en april dag. Han har varit i högmässan den dagen i S:t Petri kyrka, där han sjöng i kören under skoltiden. Nu är det första gången han är där som passiv deltagare. Barndomsminnena trängde på. Allt var så välbekant. Växelsången mellan prästen och skolungdomen på läktaren, de knarrande bjälkarna på läktaren när man fördrev tiden mellan sångnumren

- Men nu stannade jag kvar och hörde med förtjusning den gamla förkunnelsen om den störste människosönens födelse.

I går fyllde han ett nytt år (25) och uppvaktades av deras gamla jungfru med kaffe på säng och en praktfull bukett av konstgjorda blommor. Julkalasen är över dem. Han sitter vid syster Ellens skrivbord men måste nu gå upp "efter tre bud". "Vore du blott med", lyder den välbekanta avskedssucken.

När manne Josef när han skriver sitt brev om besöket i kyrkan att bakgrunden till Elsas disharmoni kan vara religiöst betingad?

1910.01.07.

I torsdags fick han ett brev från Elsa.

- Har du någon gång känt en översvallande glädje brådstörtat slå om i sin motsats, då vet du hur jag hade det i torsdags.

Lilla vän, du tycks verkligen ha en smickrande uppfattning om mina krafter. - I själva verket dog jag ju ej heller på fläcken. - Hjärtat började åter slå normalt.

Elsa har reagerat starkt på hans "tvetydiga" brev. Hon har missuppfattat honom och ironiskt talat om "guld och gröna skogar".

- Men tror du mig då jag säger att orsaken till din amerikafeber var mig klar redan då du i våras började tala därom. Fanns väl något att misstaga sig på? - Du hade enligt min tanke tusen berättigade skäl - Tyvärr.

Det enda skäl Josef hade emot hennes resa var att han fruktade Amerika. Ingen utom henne skulle han ha velat

beveka att avstå ifrån den. Han hade en obestämmd känsla av att för alltid se henne försvinna

- När så mitt sinne var sönderslitet, blev stormen min vän och förtrogne. Dess vilda musik gav mig åter spänstighet och regnet blev ett berusande vin. Så efter en oväderskväll ritade jag av de olyckliga versarna. De tycktes mig då så klingande friska, och det föll mig in att vore jag i ditt ställe skulle endast något liknande bringa harmoni i min själ. - Där misstog jag mig grundligt och felet blir mitt.

Josef citerar ett annat poem av helt annat innehåll än förra gången:

- Men jeg har sagt det så tidt
og du ved det saa godt
du er mægtig, du kvinde i Nord
du kan faengsle vaart sind
du kan tylle os blot med et blik
med et eneste ord

Jag ger mig på nåd och onåd och hoppas av Amerika detsamma som du. Jag beundrar dig. Du är stor i ditt stolta vikingalynne. - Döm den besegrade milt!

Sedan kommer ytterligare en strof, vars innebörd Elsa måste ta till sig:

- Och du gosse, är du dina bästa drömmar trogen
återser dig huldran någon gång
leker med dig som i lekt i skogen
sjunger för dig tröstlig runosång!?! -

Auf Wiedersehen!

PS

Tänkte överraska dig i Hangö eller H-fors men lugnade mig då jag hörde resan gälla Jakobstad

1910.02.01.

De senaste brevens avvaktande "Kära du" och liknande har återgått till mera impulsiva anrop, förra gången "Vildros nu" "Elsingen. Josef tackar för ett brev,

- som i sanning var uppmuntrande och lugnande, men för mig vore glädjen en olycka, om du mitt under allt tärdes av ensam bekymmer. Om du älskvärt nog vill dela din glädje med mig, då kräver jag oryggligt att få dela dina bekymmer

Han påpekar (helt riktigt) att de i själva verket inte har andra bekymmer än de som sporrar till arbete och hjälper dem att göra "den potentiella energin aktuell". Han är åter i Lund, i sin gamla "kupa", läser natt och dag och har fått en hårlock av Elsa:

- Härligt att ha något av dig själv här!

Åter den gamla frimodigheten och den trygga kamratliga tonen.

1910 .03.21

Lunds studentsångare har gjort en konsertresa till mellansverige med besök i Linköping, Norrköping och Stockholm under ledning av "Fader Berg". Josef har tagit sin med.kand.-examen och har i feststämningen lämnat allvarligare sysselsättningar bland lidande människor och lovat att med "de övriga skrikhalsarna" hemsöka huvudstaden.

I Botanicum skiner björkarna sedan länge i violett. I blomsterväg har de hunnit till snödroppar, sippor och crocus. I Småland är det fortfarande snö och is, konstaterar Josef genom kupéfönstret. Just nu far de förbi Sommen och han ser en man åka sparkstötting över isen.

- Och vi som tänka säga människorna i kväll:
Våren är kommen! - Skall man tro oss?

I Norrköping är det emellertid en riktig vårdag. Den stadens namn har för honom en särskild klang.

- Från den sta'n har jag ju så många och en gång så efterlängtnade ännu så kära skolflickskort.

Här liksom i Linköping har de gjort succés och på konserten såg han gamle kamrer Eklund från Holsbybrunn som satt och nickade vänligt från salongen.

Elsas sista brev har gjort honom mycket glad. Hon har börjat en sjukhustjänstgöring i J-stad 1 mars. Han gläds och räknar med att i november börja sjukhuspraktik i Stockholm. - Han smakar på titeln: "Syster Elsa" och "finner den näpen".

- Vet du jag ville vara sjuk på Malmiska sjukhuset i J-stad nu - eller åtminstone underläkare

För sommaren har han lovat sig till Holsbybrunn. Han ska pröva nya metoder med massagebehandling, men dessförinnan vill han hälsa på henne. Kanske kunde hon sedan följa med till Sverige. Han hälsar till "finntrollet" som Elsa tydligen åter har nämnt i ett brev. "Det var mig en baddare att vara säker". -

Med det kliniska arbetet trivs han utmärkt nu men i början var det svårt.

- Det var känslan av beklämning och dysterhet, reaktionen från den oerhörda lidandeskoncentrationen här. Men ljuspunkterna bli allt klarare, och därmed följer känslan av att vara på rätt plats.

Josef har haft tillfälle att delta i en kamp mot döden. En ung hjärtpatient greps av kollaps, men med

kanferinjektioner och hjärtmassage lyckades de avvärja den hotande faran. Elsa har lyckönskat honom till hans examen. Han ber om ursäkt att han inte har skrivit tidigare - Josef har skrivit men inte sänt.

- Det förefaller mig som om jag aldrig kunde få breven till dig fina nog. Tycker alltid mina elegier är för sentimentala, mina tidningar för torra. Men kanske har du lärt förstå att gossen din trots allt inte är så svår som det kan se ut.

1910.04.23

Elsa har tagit fasta på Josefs förslag att hon ska utbildas till sjuksköterska. Hon befinner sig i Jakobstad sedan mars månad och Josefs brev andas stor glädje över deras framtidsutsikter i ett gemensamt yrke. Han arbetar på klinik och har aldrig känt sig lyckligare i sina studier och somnar uttröttad varje kväll.

-Men utsikten av nattvak på "tumis" med dig - och en härlig kaffetår är för frestande och jag vågar försöket.

Josef jämför deras olika arbetsuppgifter på sjukhuset:

- Äg, kan det väl finnas skönare arbetsglädje än sjuksköterskans och läkarens. Jag vet ingen.

Han har genomgått utbildning i sjuksköterskeuppgifter, kokat gröt till slemslag, bäddat sängar, under en överköterskas kompetenta ledning. Hennes namn var Elsa till på köpet, vilket glädde honom i början.

- Man lär sig i längtans tider sätta värde på sådana tillfälligheter.

Bland patienterna har han många från Limhamn, som ju är ett fabrikssamhälle, vilket kan förklara de många olycksfallen därifrån.

Josef redogör för ett par svåra operationer han varit med om.

- Skulle jag fortsätta med sjukhusberättelser borde ju även de hopplösa omnämnas. Jag avstår hellre. Därför: God natt.

1910.05.26

Josef tackar för brev som givit honom en "oförgätlig vaknatt". Våren har kommit med glada förväntningar och snart stundar mötet med hans älskade.

- Nu spelar näktergalen utanför mitt fönster. Det doftar från blomsterfyllda hagar - äppelträden blomma - och jag drömmer om ljuva sommarnätter, om huldrelek och dunkla, andaktstysta skogsstigar, om blommande äppelträd på Ramnåsa -

Men han måste låta drömmarna fara. Än väntar en sjukdomshistoria som han ska göra färdig till föreläsningen dagen därpå.

Men den 1 juni kan han vara på väg "mot norden, mot norden". Han föreslår att de ska träffas i Åbo (på grund av "minnenas rikedom och tidens begränsning") men han kommer gärna till Jakobstad om hon så vill.

-Min själ brinner av längtan.

1910-06.13.

Josef har varit i Jakobstad, där Elsa vistas hos sina föräldrar. Under besöket har de förlovat sig. Nu är han tillbaka i Hollsbybrunn. Har just kommit och sitter vid ett brinnande ljus i den sena kvällen och skriver sitt brev. Önskar att "gendarmen vid Oihonna" ändå hade hindrat honom att resa hem från "de tusen sjöars land". - Han hör någon i rummet bredvid be sin aftonbön.

-Även jag känner behov av att bedja, men det är din närvaro jag vill suggerera fram - oh, hjälp mig i ensamheten, ty ensam, ensam känner jag mig
- Tack min älskling, ringen strålar som flammande eld.

Bönen hjälpte, Josef känner tankarna gå mera "i dur"
Soliga minnen lyser upp och värma.

Han vill tacka Elsa för vad hon givit under då gångna dagarna, men ord fattas honom. Förlovningsringen har höjt honom i patienternas ögon. Doktorinnan Grenander har tagit honom under sitt speciella beskydd och kommer vid varje besök med en ny blomma, som han måste ge henne namnet på.

- Mina tankar äro ständigt hos dig.

1910.08.27.

Förlovningen är nu tre månader gammal. Josefs brev har vandrat från Jakobstad via Kotka och slutligen nått Elsa i Dalsbruk. - Det är ett långt brev på fyra dubbelvikta ark, varav två och ett halvt i början tagits bort ur kuvertet. Av slutet att döma har Josef försökt sammanfatta de orosfyllda månadernas upplevelser före förlovningen. Hanstankar bör citeras direkt. Här kommer han in efter de saknade sidorna:

- Han ville klaga sin nöd, men han var som en stum. Han fruktade att ej bliva förstådd och han avvaktade bättre tider.

-Snaran är sönder och fågeln är fri. Äntligen fick jag mod att skriva till dig. Förvånas över att jag ej kunde det förr, ty vem skulle förstå mig om ej du. Jag vill blicka in i dina klara ögon. Du ser på mig spörjande. Oh, hur härligt det är att stå till doms inför dig. - Det är salva för ett svidande sår. Mitt sinne fylles av förtröstan. - Sent har jag ställt mig till ansvar. Kan du ännu förlåta din Josef?

Med vemod läste jag ditt sista brev. Oh, att jag då kunnat ila till dig! Ack att jag kunde taga dig ur förvillelsen om "den röda blomma som ej kan älska". Är övertygad att vi två skulle bli så innerligen lyckliga, om vi blott finge vara tillsammans. Minns så väl orden vid predikstolen den ljusa sommarnatten vi funno varandra. Vi togo dessutom ett omen. - Troheten hade dittills varit det största i vår saga, förgylld hade den varit av rosiga, skära, härliga ungdomsdrömmar, men kärleken, den stora levande kärleken var ännu blott en knopp. - Tänker just på en sång:

"Blomma, av vårsol väckt,
ren vårens första fläkt
smälte med kärleks kyss
drivan dig höljde nyss,

fyllde med hopp din håg
när du i knopp än låg
lyfte din kalk också
upp emot himlen blå.

Och genom tidens brus
viskar som andesus
hoppet om evig vår
liv, som ej mer förgår.

Ack, denna månad juni - du visade dock att livet kan vara ett himmelrike. - Men vår unga kärlek måste växa sig stark - och isolering är en mager jordmån. Undrar så, huruvida drömmen om en gemensam stockholmsvistelse ska bli allvar. Bäst vore det ju om den kunde förverkligas.

Hur länge kommer din eventuella Italien-resa att vara? Kunde du inte titta hit innan du reser. Alla längta vi efter dig.

Som du ser är jag hemma nu. På Holsbybrunn arbetade jag strängare än något annat år, men så fick jag också glädjen av utmärkta resultat. Särskilt hade jag tur med ischias.

Nu slog uret i rådhusornet $\frac{1}{2}$ 3. En mild efter-sommarluft tränger in genom fönstret. Natten är stilla och stjärnklar. Månen går därute sin sällsamma nattvandring. - En hälsning med den till min slumrande lilla fästnö. - Det dagas. "Chanteliern" bebådar en ljusstrimma i öster. "Sov sött, min älskling! - Skriv snart till din längtande Josef.

1910.12.04.

Nu har Josef flyttat till Stockholm med adress Bergsgatan 18, för att börja sin sjukhuspraktik efter kandidatexamen. Elsa finns i Kotka. Josef är ganska hemvan redan. Han bor tillsammans med tre andra medicinare i en lägenhet med kök, sällskapsrum och omtänksam värdinna. - Men han känner sig ensam:

- Har du någonsin, när sinnet varit upprört, jagats till skogs av hemliga makter och där i ensamheten fått frid, så kanske du förstår mitt annars obegripliga eremitliv.

Han vill inte försöka förklara detta närmare, dels blir det lättare att göra det när de träffas, dels vill han inte på papper upprepa "löjliga obetydligheter" som i tider av svaghet såg "bergstora" ut.

- Men nu nära nog återställd till hälsan och livet, vågar jag åter nalkas dig i den innerliga förhoppningen att du ännu vill ta mot mig.

Arbetet upptar hans tid. Kamraterna är vänliga och förstående.

- Men det är som om längtan till dig vuxit sig starkare - omvänt proportionellt med kuben på avståndet (minst så mycket). Ofta drages jag ned mot finlandsbåtarna och med vemod ser jag dem försvinna mot min lyckas land. - Tungt är det att behöva stå kvar på stranden.

Sedan Josef kom tillbaka till Stockholm, har Elsas bild livligare än förr framträtt för honom. Han hoppas att hon ännu någon gång med kärlek tänker på honom:

- Det är något så härligt att tänka tillbaka på det bästa vi två dock har gemensamt, de solljusdagarna, när sommaren ännu var ung, och det gör jag ofta. - Det är saga och poesi, hölj i doft av konvaljer. Det är en dryck ur en kristallklar källa av lycka och renhet.

Han tycker Elsa bör komma över till Stockholm ett tag, om inte förr så till jul. De har ännu så mycket att talas vid om och - "så är ju stockholmsluften utmärkt välgörande".

- Det är söndagskväll. Ute är det ett vackert vinterväder, dock ännu utan snö. -

Så bultar kamraterna i väggen att chokladen är färdig men Josef fortsätter skriva, berättar om vännen J. som "tagit hem honom" till frukost hos sin fru i deras lilla trivsamma hem. - Han har sett Ibsens "Villanden" vilket var "en verklig högtidsstund", men han tänkte

förståspå "en liten vildandunge i människohamn". Han upprepar sin inbjudan och säger att han disponerar sin tid ganska fritt och avslutar brevet i hast, sedan "de utmärkta gossarna" har kommit in till honom och för "ett rysligt stim" för att avbryta honom och få honom med till kvällschokladen i köket.
Klockan i Kungsholmskyrkan slår tolv.

1911.01.03.

Från Stockholm till Kotka. Elsa har inte varit i Stockholm under julen som Josef föreslog. Men Josef synes ha hälsat på i Finland. - Brevet inledes med ett hexameterparti i Runebergs efterföljd:

-Vilade nyss med huvudet djupt i avgudade kudden
Brände mig längtan så varm, och ilade anden med
ljubel
hän till min älskade mö, min härliga nordiska flicka
Därefter sammanfattas med underfundig humor och förtjusning minnena från hans färd i österled. - Han befinner sig åter på Kungsholmen "mitt i dess kalla prosa".

- Men tankarna äro obundna, ännu gå de egna soliga vägar,

är väl som en fånge, den där håller
modet uppe med minnen från bättre och gladare
dagar

ty lycklig jag är och ett lugn mer klassiskt,
mer upphöjt än uti Stockholm
folket förstår, har fängslat mitt sinne,
pudrar min ensliga tillvaro här.

Ej är det lugnet för stormen som åter går lös
vid mitt intåg i furstarnas åldriga stad;
mig förestår kamp med drakar och resar - vi - - -

Lade sig nu en orakad man, den förlovade kandidaten "Velas"

här på schäslongen bredvid, i synbart djupsinniga tankar.

Först han lovade dock vid den helige Eros att icke
forma sin skäggprydda mun till ett ord förrän han
därtill fått löfte

Reste sig nu från sin plats, och gick så tyst som
han legat.

Och så får Josef en stund "på tu man hand" med Elsa. Hon har varit orolig för "prickarna" men utan skäl. Vädrets makter var på gott humör under återresan, och "Bores" kapten klarade överresan. Kl 7 på morgonen angjordes Stockholms kaj. I Hälsingfors träffade han Lydia och Cyrus som avtalat. I hytten hade han en finsk ingejör och

de talade rysk politik till fram på småtimmarna, och Josef fick av honom en medicinsk avhandling författad av ingenjörens svåger, den frejdade professorn Tallqvist. Så började det gunga, men Josef kom i hamn utan sjösjuka och är nu åter i arbete.

Underligt nog ligger ännu inte "någon sordin över stämningen" i hans tillvaro. I avskedet från Elsa fanns det ingen ängslan för framtiden, bara ett glatt mod, då de såg fram emot nästa gång de skulle råkas. Något av den stämningen besjälar honom fortfarande.

-Och om jag än fore till världenes ända
så längtar mitt hjärta till dig -

Kanske du förstår mig då jag säger att denna längtan rymmer en ljuv förvissning att du i själva verket ej är långt borta. - Har en förnimmelse av att när som helst åter kunna få se dig, och denna känsla är mig dyrbar - den vill jag vårda som en klenod.

Till sist tackar han för vistelsen i Kotka. Han kan inte analysera sina intryck men vill ändå säga:

- Starkare, skönare än något är bandet, kärleksbandet oss emellan. Aldrig förr ägde vi varandra så fullt, så helt som nu. - Glad är jag som aldrig förr i förvissning om att helt vara ditt hjärtas vän.

1911.01.11.

De senaste dagarna har varit långa. Josef har fått brev som gjort honom glad:

- "Som intet annat under denna evighetslånga vecka."

Josef ger Elsa en komplimang för hennes klangfulla hexametrar och tackar för fotot som hon skickat, vilket dock endast gav "en liten, liten påminnelse" om hur "härlig du i själva verket är". Han känner hennes "nypning i örat" - "aj.aj, men var så god och fortsätt" -.

Trettondagen har inte haft något av högtid. Saknades både fisk och gröt och den härliga hemkänslan.

Han har varit på teatern och sett "Gamla Heidelberg", och både han och vännen "Velas" har saknat sina fästmör. Men dessa nöjen hör inte till "ordningen för dagen". I medicinarvåningen arbetas det för högttryck. Det är roligt och "går undan". - Josef berättar att en ung pastor som Elsa känner från Limhamn har förlorat sin hustru och står ensam med två barn, "utan henne som i sin svaghet gjorde honom så stark". - "Men nu farväl på en stund,"

säger Josef, innan han skyndar till finlandsbåten med sitt brev.

1911.01.25.

Mitt i en kemisk analys har Josef lämnat kliniken. Skymningen började falla över Kungsholmen. Himlen började anta enfärg i obestämbar gult och hans längtan blev för stark. När "Bore" fått hans brev i brevlådan ska han fortsätta sitt experiment. Underligt nog har han aldrig av misstag följt med till Finland. Man har inte dragit in landgången för tidigt. Retsamt nog hinner han alltid komma iland igen. Han bär passet med sig vid dessa tillfällen i händelse av "tur".

Detta är f.n. den enda frestelse storstaden består honom med. Nöjena är inte längre "ett behov, en stimulans för en ensam själ".

Vännerna har lagt märke till hans tillstånd och menar att han är så förälskad att han inte ens kan se en operett. Han hade tänkt stanna hemma en kväll, men så gick de på operan och såg Lohengrin för hans skull. Josef kommenterar: "Det här kan verka snobberi men är det i själva verket inte".

Hans vän "Velas", Frans Velander, som är son till den bekante ögonläkaren i Jönköping, har sin styvmor på besök. Hon är "rösträttskvinna" och har bjudit sin styvson på supé. De båda hade "en liten fäktövning" innan han gick för han skulle ju ensam föra männens talan i "denna manshatande församling". - Supén drog ut på tiden. Kl. $\frac{1}{2}$ 2 hörde han vännen i trappan. Eftersom "Velas" har "en av världens mest talande tungor", släckte Josef lampan och vände ansiktet mot väggen. Men dörren öppnades, vännen kom in, tände lampan, lade handen på hans nacke och sa: "Käre vän, lampan är varm. Du sover inte. - Och natten blev i det närmaste förstörd.

Nu måste han skynda till "Bore"! På grund av "titreringen" som han lämnade på kliniken kan han inte riskera att följa med till Finland i kväll.

1911.02.18.

I dessa dagar förefaller Josef glad och energisk och i sin brevsamvaro med Elsa försöker han "upphäva" tid och rum, som om de träffades personligen i brevskrivandets ögonblick.

- Goddag på dig, Vännen min! - Kunde inte låta bli att titta in till dig ett tag nu på kvällskvisten.

Han vill inte störa, om hon just nu håller på att blanda till "Pil.Teredin. comp. eller Roséns", han kan prata med henne under tiden och se på henne medan hon arbetar. Han påminner sig deras stunder "på tumis" då de tillverkade hans fästmanskudde (den som inledde hexametern i näst sista brevet) "min kärlekskudde" i Salems säkristia. Han är avundsjuk på allt vad hon rör vid och sysslar med och t.o.m. på sitt eget brev som om några dagar ska vara hos "hans flicka".

Men hur bittert det än är att vara skild från henne, blir han ändå inte hopplös eller missmodig. Han har en känsla av att de trots allt är varandra nära.

- Längtans stunder bli aldrig nattsvarta moln på lyckans himmel. Min lycka är alltför stor, min glädje för sann för att inte lysa igenom. - Och till och med de mörka stunderna bli ljusa.

Josef är nu assistent på polikliniken och har nästan hela dagen upptagen:

- Lämna mig dock inte i lugn och ro - höll sist på att förgås av oro.

1911.02.26.

Elsa är åter i Dalsbruk, förmodligen hos sin bror Cyrus på apoteket, där hon även tidigare praktiserat. När Josef sent på torsdagsnatten kom hem var hon där hos honom. Visserligen sov hon redan då, men han tog en kyss och "en serenad i pianissimo" fick hon också:

- Dröm om lekande sommarsus

Men om natten plågades han av onda drömmar. Han drömde att han var i slagsmål "med en ingenjör" och aldrig har han varit "i elden med mera lust och energi" än då. - Josef bedyrar att han är glad att Elsa roar sig och "ju roligare du har, desto gladare ska jag bli" Men han kan inte hjälpa att det skulle vara ett utsökt nöje för honom att få använda knytnävarna enligt "lundensiskt system" på den där "välsignade ingenjören".

- Men för övrigt vill jag säga: Neka dig intet som kan ge dig verkligt nöje. Var förvissad om att jag under alla omständigheter respekterar din smak.

Så var den saken avklarad! När han kom hem så sent, hade han varit på familjefest hos en kollega, som har gift sig och "bor så nätt de under närvarande omständigheter kan önska". Unga frun går i husmodersskola och gästerna önskade sig "snarligen gifta" när de såg vad hon hade dukat fram.

Nu ska han gå till båten med sitt brev och därefter se Strindbergs "Riksföreståndaren" på Dramaten. - "Vore du blott här!"

1911.03.12.

Det är en "hel evighet" sedan Josef pratade med sin Elsa sist, och ändå har endast en vecka gått. Men så har det också inträffat saker, som har hindrat honom. Han har haft två mycket invecklade fall av "hjärnaffektioner" som båda hade demonstrerats och epikritiskt försvarats på föreläsningar och därför krävt ett oerhört skriftstudium. Han har även haft en provpatient, ett blodfall, som dock inte tycks vara svårdiagnosticerat. - Själv känner han sig som invalid: "extirperat" liktuberkulosen "you know". Halva vänsterhanden är bedövad. Han hade tänkt pröva på hur ont det gör utan bedövning. Tjänstgörande läkaren, som var en erfaren karl frågade:

- Får det vara ett glas madeira?
- Nej tack.
- Ska det vara lokalbedövning?
- Nej tack.

Så lade han första snittet:

- Får det vara ett glas madeira?
- Ja tack.
- Får det vara lokalbedövning?
- Ja tack.

Det gjorde verkligen riktigt ont. Men efter bedövningen var det alldeles som att betrakta en operation på en annan.

Josef har haft brev hemifrån. De vill gärna att Elsa och han ska följas åt hem till honom i påsk. - Där nere i Skåne är det vår, men han menar att vårvädret är nyckfullt och han är tveksam om de bör fara, allrahelst som han själv bara har en vecka till förfogande. - Men

träffas ska de under alla omständigheter. Om inte hon kommer till honom, så kommer hon till Finland. Det är hennes tur att bestämma platsen och han kommer om det så blir Sveriges sydligaste landsända eller Finlands nordligaste.

I går kväll såg han "Titus" av Arvid Järnefeldt på Dramaten. Illusionen var så levande och Anders de Wahl hade titelrollen. Han framställde Titus som en ung regent som innerst inne längtar efter att bli god men omständigheternas makt tvingas att vara grym. Han blir en bloddrypande tyrann och når större makt än någon. Men han sprider olycka omkring sig. Han låter t.o.m. mörda sin ende verkliga vän, en gammal kristen filosof. Gubbens sista ord: "Titus, en imperator kan ej göra gott. Avstå från makten", blir grundvalen för hans fortsatta liv. - "De hätskaste motståndarna besegras av hans storsinhet. Folket välsignar honom. Alltså: själviskhet gör en varken glad eller god. Storsinhet och ädelmod ger livet dess verkliga innehåll.

- Åhörarna satt i andakt som hade de hört en god predikan. Men ute i foajen efter föreställningen hörde jag ett meningsutbyte mellan två herrar som trängde sig fram till garderoben. De hade tydligen inte tagit intryck av förkunnelsen.

Josef undrar om Elsa fortfarande är verksam i Sällskapet för psykisk forskning. Hon har berättat om hypnotiska seanser och kanske undrat över dem. Josef menar att hypnotisören inte torde ha framlagt sin teori på rätt sätt, eftersom sällskapet kände sig underligt till mods. Han ger sig in på en längre utläggning och menar att grunden för hypnos är "ett avsiktligt framkallat hysteriskt anfall".

- Detta sker genom suggestion, d.v.s. genom att framkalla tillräckligt livliga föreställningar hos den man vill hypnotisera. Därför kan endast sådana personer hypnotiseras, hos vilka föreställningarnas inflytande är starkt nog. - Framför allt är detta fallet med hysteriker.

Josef har intresserat sig ganska mycket för ämnet och berättar att man kan undersöka mottagligheten hos en person genom att pröva smärtsinnet. Om man säger att här känner patienten ingenting, då blir de absolut känslolösa, man kan nypa och sticka hur mycket som helst. Med en viss försiktighet kan man återkomma till samma

ställe och fråga: Men hur känns det här. Där känner ni väl mer än annars. Och då bli de alldeles förfärligt känsliga. - Men Josef anser att ingen för vilken hypnosens väsen är klar, kan hypnotiseras, och Elsa kan således utan att känna sig rädd delta i hypnotiska experiment.

- Kom likväl ihåg, att hysteri kan vara smittsam!

När Josef kommit så långt i sin utläggning, avbryter han sig:

- Det här var ett rysligt trist brev, tänker du, och sannerligen kan du ha rätt, men du nämnde i ditt brev att jag fick vara "hedersgäst" när ni sammanträdde hemma hos er, och det steg mig åt huvudet, ser du.

Han tackar för brev, gratulerar till ett lyckat slädparti och hoppas att hon inte ska dröja lika länge som han med att skriva.

- Ty då går jag under. Till dess ska jag spåka min kropp och ligga på tagelmadrass.

1911.03.29.

Fjorton dagar senare skriver Josef ett brev på Medicinska föreningens brevpapper. Han har bråttom, för han är mitt i slutspurten av medicintjänstgöringen, men måste ändå skriva några rader och säga hur glad han är att hon ska komma till Stockholm:

- Gud, vad det ska bli härligt att vänta där nere vid finlandsbåten i förvisningen att du är med. Och sedan ska vi lära känna Stockholm, städernas stad.

Det är säsong och det ska bli en enda "lång, härlig fest"

- Vi bör begagna det här tillfället att tillsammans inandas stockholmsluften. Förlåt mig men jag måste av pur glädje trampa stora krigsdansen ett tag -

Det har varit strålande vårväder, men han har haft det "så trist, så trist som möjligt".

- Det grände mig att Östersjön i själva verket är så svår att komma över, ty de vackra dagarna när tillfälle till njutningar är rikast, då är det svårast att vara ensam.

"Nu susar vår genom solblå luft
och kådiga barrträd ånga
och skymningens tystnad blir gåtfullt varm
i trånande kvällar långa"

citerar han en av skånepoeterna.

Och så är det tid att gå till båten. - Men vad bostadsfrågan beträffar är han av samma åsikt som Elsa.

1911.05.14.

Elsa har varit hos Josef i Stockholm, som de planerat. Nu återkallar han i minnet det vemod han kände, när de sista vinkningarna försvunnit bland "Bores" lanternor. - Han tycker det är besynnerligt att tankarna ständigt återkommer till de sista fåfänga försöken att hejda minuterna och sekunderna, och detta fastän "han ej ville".

- Högtid var det emellertid även då och känslan av och lyckan i att vara två, som voro ett, kunde inte ens ett obarmhärtigt, obevekligt sig närmande avsked fördunkla.

Han sitter på sin kammare och skriver. Gumman i våningen under spelar "Domardansen": Har du drömt om din käresta i natt ...

När han drömmer om Elsa, säger han, brukar han vakna och då är det en stund som om drömmen vore verklighet. När han satt med sin vän Frans och hans fästmo på operakaféet, kände han ensamhetens svärmod över sig, men så känner han det inte nu

- Du har för mycket levat dig in i allt omkring mig för att jag skulle känna mig ensam. Det har blivit en gemensamhetskänsla med dig över hela min tillvaro här. Så är det i arbetet, promenaderna, restaurangerna, här i mitt rum.

Men det bärande momentet "det som gör skilsmässan draglig" - - - är hoppet att åter mötas.

De har talat om midsommar som nästa gång och tyckt att detta var väl tidigt. Nu vet han inte hur han ska kunna uthärda ända till dess.

1911.05.23

Elsas sista brev har tagit honom på sängen. Han drömde om henne och vaknade vid att hon var i rummet hos honom med famnen full av blommande hägg och "omstrålad av solguld".

- Herre Gud, vad det var härligt. Undrar bara om du suttit länge hos mig, innan jag vaknade.

Nu är det kväll. Han sitter med Elsas brev framför sig känner doften av hägg, som tydligt funnits i hennes

brev, skriver fastän det i kväll inte är någon postgång.

- Han ska gå på operan med vänner:

- Följ med och se Carmen. För övrigt vet jag att vi ska se den gemensamt. Ty allt har jag gemensamt med dig. Upplevde jag det inte själv skulle jag inte tro att en varelse kan uppgå i en annan som jag nu, utan att glömma världen för övrigt. - Men det är så med dig, att du inte drar bort från arbetet och plikten, även där ha vi hemliga älskogsplatser. Och därigenom har hela mitt liv här fått högtid och söndagsstämning över sig.

Men ibland blir längtan för stark och då är det svårt att vara ensam.

1911.06.06

Breven går nu från Stockholm till Dalsbruk på yttersta udden av finska fastlandet mellan Hangö och Åbo, där Elsa kommer att stanna till slutet av augusti. Josef har stannat i Stockholm över pingsthelgen och känner inte någon lust numera att resa någonstans utom till Elsa. Men han försöker få frid i själen genom att följa med "en slup så långt österut som möjligt". Där låg han nästan hela pingstdagen i gräset bland blommorna, drack sol och njöt omväxlande av Hans Larssons "Studier och meditationer". Havet var spegelblankt, han hörde furornas sus, såg långa dyningar från någon förbipasserande ångare. Men mest var han i tankarna över till andra stranden - "i en liten berså!" - Han har inte upphört att tro att de ska träffas till midsommar, finner det "vara fullkomligt orimligt att existera" då utan henne. Han har beställt deras förlovningsfotografier där de stå tillsammans.

Nu måste han skynda sig till båten med brevet.

- Har fortfarande en känsla av att du reste alldeles för tidigt.

1911.07.03.

Josef har varit över i Dalsbruk. Återkommen skriver han genast ett brev.

- Vännen! -Intet ord kan bättre uttrycka vad jag i närvarande stund känner. Det famnar och innesluter alla smeknamn jag ville hölja dig i mellan oräkneliga lidelsefulla kyssar. Det ger mig även själv en smula lisa i min brännande längtan, när jag här stilla upprepar detsamma, detta härliga ord i sig innebärande den smekning som vi tillviskat varandra i stilla kärleksfröjd, i skälvanande lycksalighetskänsla.

Josef sitter ensam hemma i kväll. De andra är ute och

festar av en kamrat. Tornuret i Ulrika Eleonora har ännu inte slagit 11, men han har redan gått till kojs. Bredvid på nattygsbordet står Elsas porträtt inom glas och ram. Han tycker det är som om hon satt hos honom vid sängkanten.

- På rent intuitiv väg kan jag se dig och med den förälskades clairvoyans får porträttet något så levande över sig att du tycks mig vara här mer än rent andligt. Så glömmer jag tid och rum och genomlever några himmelska sekunder med dig.

Men minuterna däremellan är smärtsamma för honom, medvetandet att nu inte kunna träffa Elsa dagligen. Han ville inte tänka på det när han när som helst kunde sluta henne i sin famn men när "Princessan" verkligen började lägga ifrån kajen, när ett återvändande inte längre var möjligt, kom det i sin hela kvävande våldsamhet. Det var en vansinnigs begär att upphäva avståndet mellan dem när han utan besinning och hänsynslöst banade sig fram till fören genom passagerarhopen.

- O, denna förnimmelse av att sakta, oemotståndligt dragas från varandra, vi som nyss varit varandra så härligt nära. - Men det höll, förningsbandet. Det kunde tänjas, det var elastiskt. Men så skall det också inom kort föra oss tillsammans.

Josef har suttit med sina tankar, och nu är klockan ett. Tröttheten efter resan gör sig gällande. Han berättar om resan över Ålands hav, natten och de vit-skummiga vågorna, uppehållet på morgonen i Mariehamn. Han har sovit i röksalongen och får därför se den lilla staden i morgonljus.

Vid framkomsten till Stockholm besannades aningen att att han skulle få arbete redan på måndagen. Han hade både operationer och fick demonstrera på föreläsningen.

Josef fortsätter sitt brev dagen därpå och sänder Elsa ett telegram.

- Min själ är fylld av ljubel över att vara din. Dagen därpå den 5 juli har Josef jouren. Han kastar ned några rader till Elsa på kvällen. En kamrat har lovat ha vakten för honom en timme medan han går med brevet till båten.

- Lever av minnena. Glädes över de ljusa, rena perspektiven som fullt behärskar tillvaron i vår kärleks heliga, gudomliga, lidelsefulla rike. - Gud, så härlig den är, förvissningen om att älska och vara älskad av dig. - Friheten från svartsjuka och tvivel. Den allt behärskande känslan av att vi två tillsammans bilda en enda lycklig personlighet.

Tack för allt hos dig.

Brevet avslutas med flera "PS" som omväxlande talar om kyssar, komplicerade frakturer och andra olycksfall som dykt upp och välkomnar henne till hennes "egen längtande Josef".

1911.08.06.

Käraste! - Ingen dag går utan att jag vid tiden för finlandspostens ankomst kilar upp till min gamla värdinna på Bergsgatan - Och ändå lär jag aldrig bli pessimist nog att ta ditt "aldrig mera" på fullt allvar.

Underligt att det endast är en månad sedan vi vilade i varandras armar. För mig har denna månad varit som en evighet av längtan. En sak har dock hållit mig uppe, erinringarna från vårt gemensamma, härliga rike, den tid dessa timmar, minuter, sekunder, då för oss intet annat fanns än du och jag - jag och du, då vi glömde hela världen och levde blott för varandra i berusande kärleksfröjd. De äro livliga såsom från igår, mot dem förmå tid och rum intet. Vi ha det svårare än de flesta älskande, ty vi måste uthärda en smärtsam isolering och likväl ljublar det inom mig att ingen kan känna sig närmare, innerligare förenad med sin älskade än jag med dig.

Josef är just hemkommen från en tur till Sandhamn efter en härlig dag med bad i Ålands hav, med sol på nakna kobbar, med segling. Han har på söndagarna "flyktat" ut till skären och de friska vindarna. Han beskriver skärgården och dröjer särskilt vid hemfärden på kvällen genom smala, lummiga sund, över spegelblanka fjärdar med aftonsol och otaliga färgreflexer

- Men detta har inte värde för mig då du ej är här. Längtan blir därav endast smärtsammare; jag har erfarit för stor lycka hos dig för att någonsin ensam kunna vara glad mera.

Hör du, Elsa, om det nu är så svårt att skriva, så är det väl inte alldeles omöjligt att själv komma. - Jag kan i varje fall inte uthärda länge på det här sättet och kommer till dig även med den absoluta utsikten att ej få fortsätta de nu påbörjade fyra månaderna på BB.

Han skulle ju kunna komma på en söndag utan denna risk, men förelår att Elsa "tittar över ett slag".

- Nog ska vi två tillsammans göra Stockholm drägligt.

Josefs föräldrar vill också gärna ha Elsa hem till sig ett slag. Hans mor har bett honom påminna Elsa om hennes löfte att komma när "plommontiden börjar". Han tycker att hon inte bör vänta så länge utan komma så snart hon kan. - Han har flyttat in på BB. Har ett litet nätt rum, möblerat i grönt. Han tjänstgör huvudsakligen på natten och har nästan ingenting att göra på dagen. Så säger han godnatt och i ett PS kvällen därpå meddelar han att han hjälpt "tre präktiga pojkar tillrätta".

1911.08.11.

Avsant ifrån Haga. Josef citerar Frödings "Vackert väder" som i skrivande stund tydligen dyker upp i minnet: "Och vid Haga ringde Hagas gälla vällingklocka ett ..." men är osäker om han citerar rätt. Nu sitter han emellertid inte i det värmländska Haga utan vid Haga slott. - Sak samma. På avstånd hör han en klocka. Ljudet tycks komma från andra sidan sjön:

- Jag slungar boken. Tavlan från den vackra frödingsdikten hägrar förbi.

Han har kilat ut omedelbart efter frukosten för att läsa obstetrik och har hittat en skuggig plats mellan de branta gråstensterasserna utåt sjön.

- Framför mig har jag en trevlig vik av Mälaren - ett vitt segel sträcker för lätt bidevind mot andra stranden - I grönskan där borta skymtar en röd stuga med veranda.

Klockan är över ett. Han ser fantastiskt formade silhuetter. Det är skuggan av träden och klipporna kring hans grotta. Han gissar att klockan är mellan fem och sex. Han har läst 50 sidor men sedan gläds han åt "Vildens borg".

- Hur länge jag varit där vet jag inte. Så väckte mig klockan ur drömmen - och längtan blev intensivare. - I plånboken fann jag detta nu nästan fyllda papyrusblad, som på ett omtänksamt ögonblick blivit ditlagt. Tack du kära för brevet.

1911.08.18.

I lördags fick Josef ett telefonsamtal. Någon frågade om det var han. Först trodde han att det var Elsa - men det var hennes syster Ester. En timme senare satt de i hagtornsbersån på BB och Josef tyckte sig ha storasyster på besök. Han hade jour den dagen och de kunde således inte disponera sin tid. På kvällen var de på Berns och efteråt på "Tua-buffén", där Elsa och han "hade frukosterat" en härlig vårmorgon. Han känner sig uttröttad fastän klockan bara är åtta. Han har inte fått sova en minut i natt.

I morgon är det åter lördag och då ska det bli hans brevkväll.

1911.08.26.

Josef kommer tidigt i kväll på sitt "brevbesök". Klockan är bara sju. Han vill be Elsa gå med på en kräftsupé som gynekologerna har ställt till med. Han vill inte gå ensam och tänker sig att hon skulle kunna ackompanjera honom när han sjunger.

Josef har fått ett foto. Han känner igen "böjningen på huvudet":

- Den för tanken till vår härliga gemensamma natt på väg ner till Skåne. Den gången gällde det att leta reda på mig där jag låg tillbakalutad i mitt hörn vid fönstret och såg på dig. Skulle kunna ligga så och se på dig, hur vacker du var, hur länge som helst, och ändå räknade jag minuterna till nästa gång du skulle titta in i mitt mörka hörn, ty då blev du allra vackrast. - Ville ingenting säga för att inte störa det ofrivilligt vackra i rörelsen och blicken, men ett undertryckt skratt som jag omöjligt kunde tillbakahålla förrådde mig, och så måste jag ju till slut bekänna kort. - Den gången var det en sagolikt vacker natt - av allt att döma är det nu fråga om en solig dag. - Vad jag kan avundas fotografen!

Nej, nu måste vi gå.

1911.09.01.

Elsa har farit till Trångsund. Det förra brevet hade blivit eftersänt dit. Nu befinner hon sig i Kotka. Den här gången kallar henne sin "kära Vilde". Brevet kommer mitt under arbetet. Han sätter sig genast och skriver svar. "Dom får vänta därnere, den här gången" tills han har tid för dem.

Elsa har tänkt fara till Paris, men Josef avråder:

- Dålig vinter där. Inte våra snöhäljda granar med miljoner gnistrande diamanter.

Han beskriver vältaligt den nordiska vinterns skönet och ber henne i stället komma till Stockholm.

- Vad verksamhetslust och energi beträffar kan här utvecklas en kolossal sådan. Kom bara!

Josef ber henne inte bli ledsen för detta svar. Det är bara en innerlig önskan.

- Avgörandet är ju ditt eget. Gör det du helst vill.

Han har träffat Elsas bror Cyrus. De möttes oförhoppandes utanför Centralen, när Cyrus just letade efter honom. De tillbringade dagen tillsammans med kaffe på Djurgårdsbrunn "i härligt hällregn" Middag hos Kants (matlaget) och på kvällen Titus på Dramaten.

- Nu får jag allt sluta för den här gången. Har haft bud två gånger!

1911.09.11.

Elsa har meddelat att hennes mor Ida blivit svårt sjuk och Josef önskar att han vore hos henne. -

Under de glada dagarna Cyrus var här grämdet det honom att Elsa var isolerad långt österut, men "för tants skull" är han nu glad att hon hann hem.

Han berättar om en musikupplevelse tillsammans med Cyrus. De har hört Sigrid Arnoldsson sjunga Violettas parti i Traviata.

- Den här gången var det verkligen den mjuka och silverklara, glittrande näktergalsstämma jag hittills endast drömt vara möjlig men aldrig förr fått höra

Men han känner det som om han hade velat försaka detta när han tänker på hur förtvivlat Elsa hade det just de dagarna:

- Om jag ändå hade fått vaka med dig, om jag fått tillviska dig mod och förtröstan i din ensamma kamp, under dina försök att framtrolla ett leende i din mors vackra, tåliga ögon.

Hans städerska kommer in och stör honom. Hon är från Vasa och vet vilka "intressen" han har i Finland. Han tar till flykten med sitt halvskrivna brev.

1911.10.12.

Ett kort meddelande till Elsa som vakar vid sin morders bädd:

- Kan det tröste lidt att taenke
at et hjerte aerligt tro
bundet med magnetisk laenke
vaager vid dit hjertes bo

Kan det tröste lidt at vide
at det lever kun for dit
at naar du en kamp må lide
er der ingen fred i mit.

1911.10.14.

Josef har tänkt sig möjligheten av att "kila över ett tag" på en veckas tid och överraska på själva födelsedagen, men Trångsund är alltför långt borta. Han får nöja sig med att "komma i tankarna". Med en innerlig kyss vill han väcka henne och minns hur han en gång tyst smög sig in i hennes sovrum och "omöjligt kunde låta bli" att sakta trycka en kyss på hennes läppar. Hon besvarade den i sömnen och vaknade.

- Gud, vad vi då voro lyckliga, och om kärlek som redan behärskade mig helt då kunde fördubblas, så vore du mig dubbelt kär i dag.

Och så har de kommit till "hösten på detta härliga år". Sommaren är förbi. För Josef var den kort, knappt fjorton dagar.

- ... men aldrig har jag heller känt så mycket av livets lycka som då. Aldrig blir jag trött på att om och om igen leva mig in i dessa våra gemensamma dagar i denna välsignade månad juni.

Han minns den första dagen då hon mötte honom och de färdades den vackra vägen hem

- Allt tycktes mig för skönt, för sagolikt för att vara verkligt. Det var väl en dikt, men sannare och skönare än någon skald skulle kunna göra den. - Det var naturens egen fulltoniga hymn till livet - - - Männe den hemlighetsfulla skogen, blommorna på vägkanten, den nyutsprungna klövern på ängen, ja, allt omkring oss gladdes att se två unga människor som älskade varandra.

Josef undrar hur det är med Elsas mor. I tanken är han dagligen hos dem. En ljuspunkt i provningarna är att hans tant Ida måste vara lycklig att vårdas av "deras händer som älska henne". - "Det kärleksfulla i omsorgenra förrinner aldrig fåfängt".

Josef uppmanar "sin modiga lilla flicka" att vara lite rädd även om sig själv. Det är ett viktigt villkor "i en rationell sjukvård". - Han har en intensiv känsla av Elsas närhet:

- En natt vaknade jag under förnimmelsen att du var hos mig och att du grät. Var mycket orolig de närmaste dagarna. Och så kom ditt brev.

Han önskar att han kunde få ta henne i sin famn och kyssa bort hennes tårar.

Josef tackar för en tonsättning av en Weksell-dikt som Elsa skickat.

- Till ackompanjemang är melodin förtjusande nätt.

1911.11.22.

Det är strax efter midnatt. Josef ligger på sängen och tittar i taket, tänker på hur obarmhärtigt livet kan vara.

- Hade kommit hem från en "Drottninggata". Hade fått min vanliga kvällschoklad på Feits och hade i sällskap broder Axel Johansson. För övrigt var kvällen vacker med bländande vit, nyfallen snö och några grader under fryspunkten. - I ljuset från de stora butiksfönstren lekte små, små snö-kristaller sin glänsande, skimrande, virvlande lek. Men trots detta, trots broder Johansson och trots att vi hade fullt upp att prata var min själ icke glad, ty jag tänkte på den gamla visan,

Det var en gång två konungabarn
de kunde tillsammans ej komma

Gick därför hem och var förfärligt ensam. Försökte arbeta utan att lyckas och intog således nyss nämnda position.

Så kom ett-tu-tre tanken: Det är gudskelov inte lång tid kvar tills vi ska ses igen, som en strimma sol från en molnfylld himmel, och därför ser den nya dagen så här pass tidigt (12.10) en lycklig fästman i färd med att skriva till den mest förtjusande fästmon i världen. -

Hördu, Elsa lilla, du kommer väl hit över nu till jul.

Han slutar på BB den 1 december men stannar i Stockholm tills hon kommer. Sedan ska de "studera livet ett slag" och följas åt till Limhamn och tillbringa julen hos hans föräldrar.

- Under tiden jämföra vi Stockholm och Köpenhamn.

Tiden går fort när han skriver. Han vill inte redogöra för vad han gör på fritiden.

- Det bleve blott en repetition av hur svårt det kan vara att ensam höra den operan, ensam bevista den konserten

1911.12.08.

Elsa har meddelat att mor Ida har det svårt nu. Hon får morfin för att lindra smärtorna. Båda inser att sjukdomen inte är av övergående slag.

- Därför, älsklingen min, kan du inte komma till mig, kommer jag till dig. Du får avstå från Limhamnsresan.

Josef tjänstgör på barnsjukhuset och ska försöka slippa ifrån så fort som möjligt. Han har nu bytt adress till Pipersgatan 4.

1912.01.02.

Josef är åter i Stockholm efter besöket i Finland, i Åbo där mor Ida jordfästes på kyrkogården och i Dalsbruk, där julen firades. I brev hem till Limhamn berättar han om detta. Han går som i en dröm. Drömmar omväxlande att han omöjligt kan återfinna sin älsklings vita huva "borta i mörkret på Aura-stranden" och att han när han vaknar ska finna henne ännu vid sin sida. Men det rörliga livet omkring honom säger hur hopplöst det är att tänka så.

- Efter frukosten i dag drev jag ned till Strandvägen. Luften var frisk och klar som en dag i slutet av april och man skulle kunna tro att det var vårsolen som lyste upp Dramatens vita fasad och lockade ut de talrika förmiddagspromenerande människorna. På Strandvägen, på konditoriet där vi ofta varit tillsammans, trodde jag att jag skulle finna dig. - Och du var där väl, fast jag inte kunde se dig, inte kände din arm vila på min, eller också är jag med hela min själ kvar hos dig, ty din närhet känner jag. - Det är bittert att i dag finna havet mellan oss, men det var märkliga krafter som genomströmmade mig medan jag ännu kunde sluta dig i famnen. - Vad våra själar kunde vara varandra intimt nära, närmare än våra kroppar skulle kunna komma! - I sådana ögonblick var outhärlig lycka, det var hängivenhet, ja, något högre än hängivenhet. - Hur litet betydde inte då allt i världen, ja, liv och död, mot det att vara din.

Jag kände att jag skulle kunna offra allt och göra allt för dig. Detta måtte vara kärlekens inre förvisning, Under inflytande av denna förvisning är jag fortfarande.

Är det inte härligt att våra själar, oberoende av havet som ligger mellan oss ändå kunna vara varandra lika nära som förut.

Detta skall ge mig mod att uthärda verkligheten, att nu för en tid vara skild från dig. - Men länge skall det ej dröja tills vi åter träffas.

Nu ha taken här mitt emot färgats vita av snö. Kanske får vi vinter, trots vårsolen på förmidda-

gen. Nu god natt.

1912.01.26.

Elsa, min älskling! - Aldrig kunde jag tro att de sista månaderna innan vi bildade vårt eget lilla hem skulle bli så här svåra att orka med, ty januari 1912 är det längsta jag någonsin upplevat och likväl har den flera dagar kvar - - -

Hade du alltså en aning om hur jag måste pejla djupet av längtans kval innan ditt telegram kom. Det var ett obetvingligt behov hos mig att säkert veta att du var glad och lycklig, ett okuvligt begär att slösa ömma omsorger på dig som var mer än allt för mig och när jag inte kunde något av allt detta, grep mig en oro, som gjorde livet förfärligt. Det var inte ett lindrigt ingrepp i min själ, detta att avstå från att dagligen vara hos dig, som jag lärt mig att älska mer än mig själv, lidelsefullt, utsägligt, och chocken efter ingreppet var fruktansvärt. - Så kom telegrammet.

Inte vet jag om mörker och dimma skingras så fort för solens ljus och värme, men dina två lyckliggörande ord gjorde underverk. Aldrig kommer jag väl att glömma hur värme och ljus med dem strömmade in i min längtande själ och hur jag med ens blev så glad och stark som nånsin.

Josef ber sin vän förlåta att brevet blev så kort, men han vill gärna ha det med båten i kväll.

1912.02.07.

Elsa, min sol! - Nu vägrar tanken att sysselsätta sig med annat än "det bästa hon vet". - För en stund sedan satte jag mig till arbete, men jag hinna inte en rad förrän tanken smugit sig bort till dig och tagit mig helt och hållet med. Obegripligt att inte det högst intressanta Capitulum VI i Bumm kan hålla intresset väckt. Nog försökte jag till en början att intala mig hur nödvändigt det är att skynda på, men mot det här hjälper ingenting. Det är alldeles som när jag är hos dig, Allt annat blir obetydligt, allt vill jag glömma för att dricka himmelisk sällhet hos dig. Men ändå: Vilken skillnad! - Å här ser i alla fall mina ljusa stunder ut nu. Om du visste hur tacksam jag är för dessa reflexer från vår ljusa, varma, sköna värld, som föra sol till det Nifelhem som jag måste uthärda ännu en tid.

Klockan är nu halv sex. Jag tänkte förut i dag komma till dig först på kvällen, men som du ser kunde jag inte vänta. Men jag blir kvar hos dig hela kvällen och hela natten ändå. Ty medan de här raderna i natt söka sig väg till min älskling vill jag drömma, att jag är hos dig, att jag då kommer att lyda, när du tittar upp från ditt arbete och då säger: Läs bara! - Betvivlar! - Din Josef.

1912.03.15.

Elsa, du käraste! - Jag förstår mig ej själv. kan därför ej hoppas att du ska förstå mig. Men ett faktum vet jag: det att du är mig gränslöst kär, att jag dag och natt levat med dig, för dig, fast mina hopade handskrivna epistlar ej kommit iväg. Det var som om jag ej kunde få in i breven allt jag kände, hur jag avgudade, älskade, längtade efter dig. Om 25 minuter går nu åter en båt Kosta vad som helst. Med den vill jag ha en hälsning till min älskling. - Jag kysser ditt hår! Din Josef.

1912.03.19.

Vänner! - När jag i dag rullade upp gardinen kl 8¹⁵ precis, låg det snö på taket mitt emot. Här i den övre världen på femte våningen har man nämligen endast utsikt till femte våningen på andra sidan gatan och dess tak. Därför denna prosaiska betraktelse över den poetiska företeelse man kallar vårsnö eller sista snön. Det är min övertygelse att hustak fördärvat även stora skalders mycket poetiska ingivelser.

För övrigt är det kväll nu. Klockan är 11¹⁰. Ingen brådska till båten. För kamrater är jag inte hemma. Vårdinnan har just slutat bäddningen och därmed en mängd historier om en i hennes tycke högst underbar dalmatierhund, som jag inte är vidare god vän med, men som, när jag någon gång råkar vara hemma under bäddningsproceduren, tvingas att ge "farbror doktorn vacker tass". Enligt min tanke överglänser den ej andra dalmatierhundar, som ju äro beryktade för sin dumhet. Vårdinnan är omkring 50 år och är änka efter en läroverkslärare. - Men nu är, goda gudar vare lovad allt det där undanstökat, och jag är ensam mid dig.

Säkert har du redan krupit ned i din lilla fina bädd, ty min klocka är nu över tolv. Jag vill sitta hos dig en stund, tills du stilla slumrat in. Då vill jag sakta - så sakta - kyssa dina vackra ögons mörka härliga fransar och sedan själv, lycklig glida in i drömmarnas värld.

Natten till i dag hörde jag klockan slå fem. Jag låg nämligen och tänkte på hur härligt det skulle bli, om du komme hit över nu till påsk. Dessutom tycker jag att du verkligen kunde behöva lite omväxling nu efter vinterlivet i Björnlandet.

Nog minns jag mycket väl att du talade om att vänta till sommaren, men det finns intet som hindrar att vi se på Stockholm även då. Och gällde det verkligen ett val, tror jag att denna tiden, högsäsongen, är att föredraga framför den stora folkvandringen hit till sommaren. - Vi hälsa naturligtvis på hemma hos föräldrarna; troligen träffar vi också på farbror Karl där nere. Men först och främst ska vi taga ut vad Mälardrottningen kan bjuda oss nu i vårens dar. Alltså: Välkommen, älsklingen min. Måne du kan ana, hur mycket jag läng-

tar.

Vännen Axel Johansson har tagit examen och farit till Alingsås, där han är underläkare på lasarettet. Velandér är i Lund och tjänstgör på BB. Bäste vän och kamrat är nu Lapidus, med vilken han härjar bland "de kulturella förströelserna" och ibland avötes "en bättre måltid" som omväxling till matlagsmaten. Han har väntat att bli sjuk i vattkoppor eller scarlatina som går på barnhuset, men inkubationstiden är över och han har tydligen haft dessa sjukdomar utan att föräldrar-na lagt märke till det, och han är säker på att Elsa utan fara har läst hans brev.

1912-04.04

I morgon är det långfredag:

- Vid det ordet är det som om blodet rusade varmare genom ådrorna, som om längtan kunde spränga bröstet. Minnena komma närmare. Nu ha de mig fullt fast.

Det är fjolårets helgdagsaftonsstämning som har sänkt sig över hans kammare:

- Är du då ej i sta'n? - Skall jag ej möta dig om en stund? - Är det inte i morgon vi ska gå i Jakobs kyrka? - Ack, att det verkligen vore så!

Men Elsa har inte kunnat komma och tiden blev för knapp för honom att komma över till henne. Hem ville han inte resa utan henne - men han vill inte klaga. Kanske hon känner det lika bittert och det gör honom mera ont.

- Hellre vill jag se in i dina kära, kära ögon och sjunga -

... Önsk kun att de rödeste roser igen
må blomstre naeste skjaersommer ...

Går han "djupare in i sin varelse" ser han "vilka rika skatter av lycka och glädje" hon deponerat hos honom "för ensamhetsdagarna" här.

- Kan du tro att jag är lika lidelsefullt förälskad som när våra läppar möttes till avskeds-kysen i julas. - Men det är väl just därför som längtan ibland blir så stark att den blir smärtsam. Förlåt därför min melankoli i kväll.

1912.05.02.

När Elsa inte kunde komma till valborgsmäss, for Josef till Uppsala. När han åter kommer till Stockholm väntar honom ett brev från Elsa. Hon är kvar i Åbo på

väg österut mot Trångsund. Han sänder genast ett telegram för att kanske kunna träffa henne "medan vårkvällen ännu höljde första maj i aningsfull stämningsmättad skymning" och hoppas att han lyckats. - Hade han vetat att hon var kvar, hade han nog inte lämnat henne någon levande ro, förrän hon lovat komma till första maj.

Han rapoorterar från Uppsala:

- Gud, ändå, vad man kan fira vårens ankomst. Vad första maj ändå är för en härlig dag i våra båda universitetsstäder.

I Uppsala har valborgsmässoafton sitt "givna företräde" - Han känner det kvalfullt att fira de båda dagarna utan Elsa, kanske hade de kunnat få vara tillsammans.

1912.05.22.

Nu är Elsa hos sin far i Trångsund.

Om du visste hur jag nu en tid hatat sjömansmissionen. Av fullkomligt vansinniga skäl. Den var för mig den synbara anledningen till att avståndet oss emellan ökats med några mil. Men det skälet syntes mig tillräckligt. Jag har emellertid letat efter flera skäl för att få hata ytterligare - men förgäves. - Det var något som bländade mig under sökandet och det hela ter sig verkligen förkrossande vackert och storslaget. - Men nog glöder hatet fortfarande något.

Elsa har nämnt i sitt brev ett "vikariat" som hennes far har talat med Josef om, när de sist träffades. Han har dithills inte vetat något bestämt men nu är det klart. Under juni månad kommer han att vara amanuens på Konradsberg. Platsen är emellertid ledigförklarad 1 juli och det är inte säkert att han är meriterad nog att få fortsätta eller att han trivs. Han har tagit platsen i hopp om att Elsa ska komma till honom i juni månad - eller i juli, om hon inte kan tidigare. Skulle förordnandet ej bli förlängt tänker han "kvista över" till henne.

Till pingst reser han hem till "de gamla" på ett par dagar. Han måste klappa om dem ett tag. De har skött sig utmärkt. De har skött sig utmärkt som snabbt ordnade så Daniel kom på sjukhus när han insjuknade i en bukåkomma i Göteborg. "Farsgubben" satte sig på tåget och såg till att saken ordnades.

Josef har fått ett foto av sin "Gullunge".

- Nu dalar solen bakom femvåningshuset här mitt emot och middagen väntar.

1912.06.13.

- Min Älskling! - Förlovningsdagen kom, solig, bedårande, aningsfull som samma dag för två år sedan, när de gulröda tulpanerna kring Runebergsbysten hälsade vår nyvaknade lycka. Det blev första gången jag riktigt på allvar längtade härifrån; önskar av allt hjärta att få hjälpa till med sjömansmissionen i Trångsund, eller rättare att få hälsa på i pastorsbostället. - Så lycklig kunde jag ju ej bli, men nog var min själ helt och hållet hos dig.

På eftermiddagen försöker han skriva ett brev, men tankarna är "alltför långt borta" för att kunna samlas "inom den trånga ramen av ett brev". Han telegraferar i stället och hoppas att Elsa fått hans rosor. Underligt, de tycks ha varit på telegrafstationen samtidigt. - Han tackar för de gulröda tulpanerna somhan nu älskar mest, näst efter vildrosorna.

Josef har övergivit tanken att komma till Trångsund. Han har i stället givit vika för "en obetvinglig lust att göra nytta" (Sic!) och bundit sig med tjänstgöring över sommaren. Han kan således inte komma, men bönfaller Elsa att komma till Stockholm. Det är ju "hennes tur" att komma.

- Här är som på landet. Parken grönskar utanför fönstret. På långt, långt håll ser man Mälarbåtarna vid Skeppsholmen glittra som små glänsande vågor i solskenet. Kom och se på utsikten!

1912.07.01.

Josef har väntat på Elsa under juni månad och undrat varför hon inte kommer. Så får han ett brev.

- Sällan har jag väl i större spänning öppnat något brev än det från dig, käraste, i dag. Från början vill jag tacka dig för fotot, som bidrar till att lindra smärtan, fastän den håller på att göra mig vansinnig av längtan.

Varför har hon inte kommit? - Han vill inte tala om hur han har väntat och fortfarande väntar henne. Han hoppas fortfarande att hon ska komma och att han ska få träffa henne "snart".

"Men skulle detta mitt hopp slå fel, skulle det mål, mot vilket jag törstande och utsvulten dock riktat blicken med glatt mod, nu i sista stund visa sig endast vara en hägring, ja, då kan jag intet mera. Då vet jag ej hur det går.

En tröst är det ju alltid att redan v a r a på hospital.

Josef lämnar ämnet och påminner sig att "morsgunman" har skrivit också till honom om gamla möbler. Han har avslagit hennes råd "tvärt" och tvivlar inte på att Elsa är av samma mening

- Våra möbler - dessa som ska bli vårt dagliga sällskap i vårt eget soliga, friska, lyckliga hem ska vi verkligen söka ut efter helt andra än gottköpsprinciper.

På midsommaraftonen var Josef på Skanen. Vet inte riktigt vad som drev honom dit. Värmlänningarna har han ju sett tillräckligt ofta. Men just som han var i vaktstugan och skrev ett kort till Elsa kom man in "med en björnbiten stackare" som han fick ta hand om. Han tycker det var besynnerligt att han skulle vara där just då. - Så vädjar han ytterligare en gång till Elsa att komma. Han har varit ensam på sin avdelning, men nu är professorn tillbaka och dessutom kommer ännu en läkare, varför hans tid blir mindre upptagen.

1912.08.01.

Käraste! - Tornuret slog nyss elva. - I parken prasslar ett sakta silande sommarregn - det är mörkare än någonsin förut. Jag såg en glimt av ljus i ditt fönster och skyndade hit. Kan du förlåta den sena timmen. - Varför jag ej kommit förr? - Det är också mig en fullständig gåta, ty jag har nästan längtat ihjäl mig den här tiden. - Och ditt sista brev kunde absolut icke trösta.

Din argumentering var vacker, och hade jag kunnat bedöma den med kallt förstånd skulle den säkert ha gjort mig röd och tröstad - men däri lyckades jag ej. - Det är svårt, och väl också onödigt, att beskriva mitt sinnestillstånd då. Men hade jag en sådan patient, ordinerade jag brom och sängläge. - Jag själv var emellertid min omöjligaste patient, ty han vägrade absolut att låta behandla sig. Tvärtom, han reste och reser på söndagarna långt ut till de yttersta skären österut, där Ålandshavet börjar och tror att han därigenom kommer sin älskling närmare. Och där sjunger han ibland

... toner, mens let imod stranden i trille
ak, om I ville synge og spille;
tonerne til hendes hjerte ni bar ...

Det tror han också på. - Och jag har ingenting annat att göra än låta honom hållas.

Då har jag större glädje över mina andra patienter (ty här ha vi många olika sorter, från po-

pulärt s.k. nervösa till stackare med grova anatomiska förändringar).
Klockan slog nu någon halvtimme. Regnet har upphört. Det har bestämt ljusnat något. - Med nattens ljunna fläktar en kärleksfull kyss från din egen Josef.

1912.10.11.

Kära min flicka! - Hoppas jag hinner fram i tid till din födelsedag, om jag ger mig iväg nu. Om du visste hur jag har irrat omkring i affärerna i sta'n utan att finna annat jag skulle vilja sända dig i dag utom rosor. - Men rosor äro spåda varelsor. Kanske skulle de inte tåla vid den långvariga resan. ^Uärför medföljande presentkort. Blev gläd om du på detsamma ville ta ut något efter din egen smak.

Själv har jag jour här på söndag. Håller mig hemma då, men mina tankar äro hela tiden hos dig.

Kära du! Så var det en sak som gjort att många brev jag tänkt sända till dig fått komma i brasan. Jag har nämligen sett sommarens och den sista tidens händelser i en belysning som inte gjort mig glad, men jag har på känn att jag missuppfattat situationen. - Så mycket är säkert att jag mitt under allt älskade dig och att jag inte kunnat göra annat än vad jag gjort. - Längtar så att få se dig igen.
Det är fatalt att vi har måst vara skilda åt så här länge. Måne du kommer över i vinter, eller hur har du planerat?
Kommer på söndag med rosor. Nu en innerlig lyckönskan.

1912.11.19.

Älsklingen min! - Du kan inte tro vad jag tycker det är ledsamt med din eviga tystnad. Skulle väl knappast någonsin kunna övervinna hämningskänslan, den medför, om jag inte visste att du ändå förstår mig och intuitivt känner min kärlek och min längtan. - Nog var jag som du trodde hos dig söndagen den 13:de på ett alldeles särskilt sätt.
Jag purrades tidigt på dagen för något på avdelningen - minns nu inte varför - men innan man hunnit klargöra detta, hade du mig nymornad hos dig. Och se'n var det högtid hela dagen på trådlös telegrafi. - Men, lilla du, är det Elsa-dagen den 14:de oktober i Finland? - Jag hade visserligen en mycket svag aning om festligheter då, men inte trodde jag det var annat än dyningarna från dagen förut. Du förlåter väl att jag fortfarande håller styvt på den 13:de. För mig har den dagen en mycket kär tradition. - Det är således en verklighet att vi snart ska vara tillsammans här i Stockholm. Jag är så glad att jag inte kan säga annat än: "Hurra!" - Du kan inte tro hur hjärtans välkommen du är. Hoppas du kommer så fort du någonsin kan. Mig passar det bäst

i början på december (absolut de första dagarna). Jag har inte bundit mig här längre än till den 20 och naturligtvis reser vi hem till jul. - Och här ska vi ha så mycket att hinna med först. Tack, älsklingen, för brevet.

1912.11.26.

Ett kort meddelande på hospitalets brevpapper.

- Kära du! - Glad att du i storstadsvimlet ännu har en tanke kvar åt mig. Därför kommer jag att bli dig evigt tacksam. - Men mera "venlig hilsen" ber jag innerligen få slippa.

Tuus Josef.

Vad har inträffat? Varför så kort i tonen? Elsa har varit tyst, Josef har klagat över hennes "eviga tystnad". Eftersom vi inte har Elsas brev kan vi inte veta. Efter Josefs besök i Dalsbruk jul- och nyårshelgerna 1911 har hans brev fått en ton av ökad lidelse och smärta. Han ber Elsa entgåget komma till påsk, men hon kommer inte. Han hoppas på valborgsmäss men hon ska till Trångsund och kan inte. Då det visar sig att hon varit kvar blir han lite sårad. När Elsa försöker locka honom till ett "vikariat" vid sjömansmissionen är han blind för hennes intentioner och svarar oartigt att han i stället "fått lust att göra nytta". Hans lilla "krypin" på sjukhuset får inte heller i juni och inte ens i juli någon sommargäst. Inte förrän i oktober anar han att något har gått galet och försöker reda ut "ett missförstånd" vars art dock inte framgår av hans brev. I november förebrår han henne för hennes "eviga tystnad" och när hon då svarar "med venlig hilsen" blir han riktigt sårad och mycket kort i tonen.

1913.01.03.

Kära lilla du! - Något intressant har jag ju ännu inte att tala om, men jag har en så kallad ledig stund efter middagen framför brasan, och därför reducerar jag avståndet och tror mig fortfarande vara hos dig. - Ännu har jag så levande kvar alltsammans vi hade gemensamt. Hur väl känner jag inte fortfarande det ousägligt härliga i att möta och fanna dig själv. Din själ och din kropp i innerliga kyssar och hängivna smekningar. - Lilla du! När jag nu objektivt försöker bedöma vad det är hos dig som jag mest älskar, kan jag inte avskilja något särskilt, ty hela din varelse, allt hos dig, är mig lika kärt

Männe inte varje enskildhet hos dig är ett föreningsband oss emellan, ett band som gör mig lyckligare ju fastare det är, och jag tycker mig aldrig ha upptäckt flera band eller känt mig så härligt, orubbligt fast som just nu. -

Som jag nämnde i telefon gick resan bra. Kom i god tid hit tack vare att man lyckades köra in förseningen. Kalle Lindelöf och jag samt en se-mit (den som vi såg på perrongen i Malmö) delade kupé och då vi inte (Kalle och jag nämligen) kunde få gemensam sovkupé stannade vi där vi var och det gick rätt så bra för sig. För övrigt vimlade tåget av bekanta, f.d. student- eller skolkamrater, som jag ej sett på länge. - - - Rosenbad i morgensolbelysning var det enda som tog min uppmärksamhet se'n vi kommit genom sista tunneln.

I kväll ringer jag väl upp Lapidus och ber honom titta hit ut, ty det är så synnerligen ensamt i i de här tre rummen (trots tre brasor). - Tack för allt, min Älskling.

I går kväll reste professorn till Tyskland på en tio dar. Patienterna tycks vara glada att jag kommit tillbaka.

Så träffades då de unga tu. Elsa har kommit och följt sin Josef till Limhamn där de firat jul och de många ensamma månadernas smärtsamma längtan upplöses i en stor befrielse.

1913.01.07.

Älsklingen min! - Tack för brevet. Om du visste hur välkommen och efterlängtd du var. Nog önskade jag det mycket livligt, men vågade knappast hoppas att redan då, ett redan som likväl varit en evighet, finna din kära handstil bland morgonposten. Och så kom du själv och gav så mycket av värme och innerlighet - - -

Undrar så hur ni har det därhemma nu. Tretton-aften firade ni väl på vanligt sätt med fisk och gröt. Häruppe gick den fullständigt spårlöst förbi, åtminstone vad högtid beträffar. - Ensam var jag hemma. Matsedeln för kvällen lydde: te och kallskuret. Lyckligtvis hade jag två journaler oskrivna, och det var ju alltid något. Inte förstår jag hur jag kan känna ensamheten så smärtsam och på samma gång leva som i ett lyckorus. Det är som om de levande röda reflexerna från lampan i vårt eget lilla rum sökte sig väg ända hit. - Men ändå: längtan blir ibland olidlig. Så var det igår. Då måste jag promenera hela dagen, vallfärda till de ställen vi gemensamt besökt: Brunnsviken - Haga. På kvällen såg jag Johan Ulfstierna. På vägen dit smet jag i förbifarten in på kondis vid Centralinstitutet. Hur glad blev jag inte när vårt bord och våra stolar voro lediga. Jag frågade flickan som serverade om hon kunde skaffa mig skrivpapper. - Det kunde

hon inte. Då skrev jag på korten vi köpte på Kronprinsen. Det var som om det hade lindrat smärtan något Omöjligt att vid den tiden uppdriva kuvert.

Så blev det teaterdags. Därför vilar korten fortfarande i min plånbok.

1913.01.10.

Gullungen min! - Återensam vid brasan efter middagen. Hade slagit mig ner i mellersta rummet och genomlevde ännu en gång de kära raderna från dig i morse. - Då drev mig en oförklarlig makt in "på expedition! Där mötte jag dig med de tusen hälsningarna och ännu härligt morgonfrisk efter morgonpromenaden. - Männe du anar att vi båda nu suttit framför brasan och att de glimrande glöden berättat vackra sagor om det röda dunklet i vår förtrollade vrå.

Men nu börjar rondan....

1913.01.18.

Gullungen min! - Jag hinner i kväll inte skriva mer än ett par rader, om jag ska lyckas få det här med tåget, och ändå kan jag ju inte vara säker på att träffa dig hemma. Ville blott ha sagt att jag nu lyckligt överlevt flyttningen och kommit i lugn och ro hos ett värdfolk som talar skånska.

Det är ju mors födelsedag i dag. Kommer just nu från telegrafan. Tänker ni har den vanliga kretsen där, moster Hulda, Bengta och andra, som åtminstone förr i tiden aldrig fattades den 18 januari och 1 december.

Det är en stor fest med dans hos Kants i kväll. Där har jag nu mitt "foramen nutritium" (näringställe) men jag vill ej gå dit i kväll, ty skadaden och smärtan skulle endast bli bittrare - Jag går nog ut med Lapidus och dricker i glittrande vin en välgångens skål för min "trofasta flicka" och så naturligtvis för mor. (Bli nu inte orolig. Det blir samma sort som vi hade gemensamt på Fenix).

Nej, nu ser jag att jag måste sluta. Har kanske redan skrivit för länge. - Hör du, tösen min, du får inte vara på minsta sätt orolig. Det behöver du inte heller. Adressen är Flemminggatan 23 A, III tr. - Lycka på resan!

1913.01.23.

Gullungen min! - Tack för ditt brev i dag. När jag nu med hjälp av almanackan tar reda på att det i varje fall inte är så länge se'n jag fick ditt förra brev, kan jag knappast tro mina ögon, ty jag vet inte hur lång den tiden syns mig.

Du må tro jag blev glatt överraskad när jag efter de första orienterande orden i telefon i går

kväll hör en stämman som jag antog vara mors, ropa "Elsa" och det var verkligen ingen illusion. Du kom själv och jag hörde dig livs levande, ibland t.o.m. riktigt bra med de där skiftningar i rösten som jag, när jag varit hos dig, kunnat lyssna till, iaktta och njuta av som av den ljuvaste musik, länge, länge, utan att du haft en aning därom.

Jag förstår inte att jag blivit så här förändrad, men, vet du, jag kunde inte för allt i världen uthärda att längre vara utan underrättelse från dig och därför ringde jag på. Men inte anade jag när jag ringde upp att jag skulle ha lyckan att träffa dig själv.

Hör du, gullungen, hur kan du tro att jag skulle bli ledsen för det du skrev om, när väl ingenting skulle göra mig gladare och mera varm om hjärtat. - Men små växlingar i tiden är mycket vanliga och har ingenting att betyda. - Väntar du emellertid fortfarande, är det sannolikt kanske och då ska vi ordna för framtiden omedelbart. Vill du därför skriva därom, så fort du kan till din egen väntande Josef. - Hälsa till vår egen lilla vrå!

1913.02.13.

Gullungen min! - Vad var den strålande morgonens ljus mot den himmel av lycka du förde mig in i, när jag vaknade i går morse. - Flera gånger om dagen är jag färdig att slänga bort böckerna och resa tvärt hem till dig. - Men så kommer eftertanken och framhåller det orimliga i att avbryta mitt i slutspurtan för tentamen.

I dag på morgonen möttes jag av en underrättelse som nästan bedövade mig och gjorde mig nästan oduglig för resten av dagen. En av vännerna och målagskamraterna omkom i går kväll under skridskasegling i Norrtälje. Vi hade dagen förut varit tillsammans på Stadion och sett skridskotävlingarna. Efteråt tömde vi en bägare glögg på den lilla restaurangen där. Aldrig anade vi då - - - Han var härlig, härdad pojke, van vid alla utelivsstratser. Skulle någon kunnat klara den situationen tycker man han skulle ha gjort det. Men det var väl kölden. Låg i vattnet 20 minuter.

Lilla du, jag är rädd att du är ledsen på mig för att jag inte hunnit hem ännu. Det var kanske dumt av mig att börja på med ett ämne till, men ingenting drog hemåt, då du ej var där, och så läste jag båda ämnena samtidigt. - Nu har jag samvetsqual eller vad det kan vara. ska göra vad jag kan för att bli färdig, men några dagar till tar det.

Tack för "Vildrosen i smultronkorg". Den rara ungen har jag på skrivbordet framför mig.

1913.02.22.

Vännen min! - Nu tänker jag ni åter har kommit in i vardagslivets lugn, sen biskopen och prästerskapet gett sig iväg, ty de har väl gett sig iväg? - Det måste ha varit ett fasligt bestyr och så fick ni väl "väckelse" och dyningarna går väl ännu rätt så högt. - Jag är nästan glad att jag slapp vara med om härligheten. Det var i alla fall ofrivilligt, ty jag visste inte att de bälde svartrockarne skulle befinna sig i Limhamn just då.

Nu är det i skymningen, dvs strax före middagen. Har i dag läst så där tämligen planlöst och "slått" i än den ena boken, än i den andra, tom i lämpliga delar av Nordisk Familjebok. Jag vet nämligen knappast vad jag ska läsa mera. Hade tänkt mig tentamen i dag eller i morgon, men kan inte få den förrän tisdag. Vet knappt hur jag ska få tiden att gå till dess. - Men tisdag kväll ilar i kapp med längtan söderut. I dag lördag. Går väl ut på sta'n ett slag och se på livet. Vad säger du om Fenix? Kanske ha minnen och stämningen dröjt sig kvar där.

Vi ha inte ett dugg snö här, men kallt, och nordan sveper vinande kring knutarna. Ett par lindriga snöfall ha alldeles blåst bort och stöttingen står overksam.

Nu kallnar nog maten och Stina hos Kents blir väl otålig.

1913.04.17.

Nu har Josef varit hemma i Limhamn och träffat Elsa som stannat hos sina blivande svärföräldrar efter julbesöket. Nu har hon emellertid återvänt till Trängsund och Josef befinner sig i Limhamn.

Vännen min! - Vad männe du tänka om "guben" nu. Kanske en hel del ledsamt. Men det ska du inte, ty gubben är sig alldeles lik, ja, till den grad att han inte kunnat skriva. Varför? - Jag vet endast att när jag försökt, har saknaden blivit för smärtsam. - Det var inte endast en liten fäst mö tåget förde bort denna gången utan min kära hustru och hela min glädje. Kontrasterna ha aldrig förr känts så skarpa. Detta före och efter Alvesta

Att från ett liv då solljus och höjder störtas ned i ett töcknigt mörker! Förstår knappast nu hur jag kunde återfinna mig själv på perrongen. Männe det var det där anande och hoppingivande blå i mörka molnväggen från Nybro, hoppet att återse dig som höll mig uppe, när mörkret verkligen kom.

Jag hade inte fullt samma tur med plats på tåget som du. Upptaget överallt utom i korridoren. Det var nu heller ingen försakelse, ty atmosfären i kupeerna var inte inbjudande, och minst av allt

kunde jag sova då. Men väl hemkommen, gjorde jag som du: tog skadan igen. Grundligt.

Har arbetat hemma till för en vecka sedan då jag började resa till Lund. Det går nu rätt bra för sig. Prestar förstås på lite att komma upp om morgnarna. Gubben Bentz har föreläsningarna 7 fm. Det var riktigt uppiggande att komma till mitt gamla Lund igen. Trodde nästan det skulle bli som i Gamla Heidelberg, men därav vart det inte ett spår.

Många av de gamla vännerna kvar. Det ska i dagarna bli mycket festligt i sta'n, samkonserter med köpenhamnsstudenterna. Kamraterna ligger dagligen i för att få mig med, men jag har fått så bråttom så att inte ens sången får ta mig. Åtminstone inte nu. Får se hur det går längre fram.

Träffade Ellen i dag. Hon är nu åter uppe men inte fullt kry. - Velas ligger sjuk i difteri. Blev smittad sista veckan han var på epidemisjukhuset. - Tur för oss att vi reste till Köpenhamn och inte till honom, ty just då hade han sin inkubationstid.

Förra veckan hade vi ett par dagars vinterknäpp med snö och frost upp till 10°. Blomknopparna togo likväl ingen skada, tycks det. De ser lika pigga ut nu igen som före frosten. Och nu är det åter härlig vår här nere.

1913.05.05.

Käraste! - Ja, nu är man installerad i Lund igen och till och med på hospital. Därav kommer det sig att jag nu som bäst firar brasa i en trevlig dubblett med vacker utsikt mot parken. Firar brasa, sa jag; underbart, då vi i går hade 25° i skuggan och paradisiskt lugn. - Men i dag jagar sydostensom en rasande, vita moln av landsvägsdamm över slätten och för en stund sedan var temperaturen här inne 12°.

Jag har det förfärligt ledigt här, endast ett 50-tal patienter, stillsamma, förstaklassspatienter. Går inte rond förrän vid tolvtiden och använder hela förmiddagen från klockan nio för egen del inne på klinikerna i sta'n.

Nu antar jag att du återvänt till det mera lugna Trångsund från den påskfirande storstadens "kysande", varför jag väl åter kan börja känna frid i själen. Själv hade jag sänat blivit utan kyssar alls första maj, men så lydde jag en lycklig ingivelse och reste hem med sista tåget. - Tack, liten, att du var där! - Vad jag då kunde önska att jag varit hemma långt förr.

Velander har också plats som underläkare här ute (på asylen) och hade naturligtvis som vanligt jour första maj men lyckades komma ifrån ett tag på kvällen o.s.v. Träffade samman med fästmon och honom under vildaste gatulivet och konfettiregnet majkvällen. - Valborgsmässoafton firades som vanligt "å Föreningen" med mössbyte och ett rätt

oanständigt och tämligen kvickt spex.

Det är förfärligt vad det kan vara ledsamt, trots solsken och vårgrönska, när du är borta.

1913.05.19.

Gullet! - Så kärt att du kom i dag ändå. Men, liten, varför i all världen resa förbi Lund till Limhamn och sen hit igen, först på kvällen? -

Trodde du dig kunna överraska, när jag minst anade det.? Det kan du inte, ty Amanda kommer aldrig med posten utan att jag först tror att det är från dig. - Amanda har för övrigt nog genomskådat mig, ty jag kan se på henne när hon har brev från dig.

Det är rätt skunt redan och jag ser knappast skriva, men det vore att förstöra en sublim, en andaktsfull stämning att tända. Det är en sådan där underbart vacker kväll med luften ljum och fylld utav doften från hägg och syren. Slätten ligger drömmande, och träd och buskar och allt tycks lyssna och längta. Nyss började en näktergal sjunga i någon av bokarna här bredvid. Han kunde väl omöjligt tåga längre. Bröstet blev väl för fullt. Männe han anar att han gör ensamheten än värre för gestalten därinne i skymningen vid det öppna fönstret.

Hur länge jag suttit i mörkret vet jag inte, men näktergalen har tystnat och det blev alldeles mörkt.

Är nästan lika "durrrig" som du. Så bra du kan säga hur durrrig du är. - Jag tycker jag har dig så nära, att jag kunde kyssa de tunga ögonlocken lägga det trötta, vackra huvudet tillrätta på min arm och tyst och sakta svepa filtarna om oss.

- Nu godnatt, min älskling.

(Ur brevet faller några pressade blommor. Styvmorsviol.)

1913.06.21.

En hel månad har gått och Josef ber om ursäkt för "det enorma dröjsmålet". Han hoppas att hon förstår att viljan att skriva finns men att dröjsmålet beror på "sommarvärmen och forcerat arbete".

Det går bra att arbeta ute på S:t Lars. Han avdelning är lättskött och sjukhuset ligger nästan ute på landet. Han saknar inte staden. Han har varit på inspektionsmiddag hos sin chef och träffat generaldirektören och "generalskan" Linderoth. Professorn har haft sin sedvanliga uppvisning av vad Skåne kan åstadkomma i matväg.

- "Generalen", en läkare av den där gamla förtröendeingivande, lugna, säkra, gemytliga stammen. Jag hade aldrig förr sett honom, jo en gång på Dramaten, där Emil Hillberg säkert hade honom

som modell, och det var ett sant nöje att nu komma i närmare beröring med honom.

Velander var förstås med. Efter vinerna och likören kom "Velas" att tala om hur han "dvalde" planer på att vikariera för en läkare någonstans i Småland, men att han hade betänkligheter för att lönen inte var stor nog. - Det var rätt lustigt se hur gubben mulnade till ett tag: - I min ungdom tänkte vi inte på betalningen. Då tänkte vi på om vi kunde göra någon nytta etc.

Josef tackar för breven och de gulröda tulpanerna. Han tycker att det är på tiden att de träffas i Skåne. Sommaren "står i sitt vackraste" och Skåne är "non plus ultra".

1913.08.15.

Elsa har varit i Limhamn och Josef tackar henne för att hon kom. Hon har inte skrivit på länge och han har av hennes systrar fått veta var "hennes nåd behagar befinna sig". Han har varit orolig. (Fy, Liten).

- Elsabarnet, Gullet var på sjön och fick sin båt till hälften fylld med vatten. Hördu, Liten, så där orolig får du inte göra mig. Vill man segla försiktigare åtminstone då jag inte är med.

Här är så vackert och präktigt på allt sätt att jag alldeles inte kan förstå hur jag nästan kan förgås av ledsnad. Då måste jag ibland cykla mil-tals utåt landet för att åter komma i form.

Vad det milda, stilla suset från slätten har för en rogivande inverkan. Vad jag kan tycka om de vida vetefälten på slätten och klövervallarna just för den skull. - Kom häromdagen ända till Romeleklint. Lämnade cykeln vid en torpstuga i närheten. Den vägen jag valde tog det ungefär en halvtimme att ta sig upp till toppen. Genom tätaste gran-skog. Ibland påminde vägen nästan om - - - så mörk och övervuxen som den var. Men så med ens var det slut med mörkret och man hade en utsikt över landskapet som nog söker sin like. - - -

Någon resa till Petersburg blir det inte av för mig åtminstone inte för tillfället, men vad gör det när du snart är här. Men kom så snart du kan, Liten.

De två klöverblommorna hälsa från Romeleklint. De påstå sig vara stolta att ha vuxit på den högsta punkten i Skåne, om det kan vara något att vara stolt över.

1913.09.04.

Adresserat till Hallbergs i Stockholm men eftersänt till Limhamn.

- My dear, dear! - Alltså skiljer oss inte havet

numera. Kan knappast tro att vi verkligen är varandra så här nära, men det är som om jag kände det. Antag att du i det här laget som bäst håller på med sillsexan (klockan är nämligen 8.30 precis, tornklockan slog just nu). Det är nästan som om jag också vore där. Det går bestämt lättare att komma till dig nu.

Elsa är på väg till Limhamn. Josef ber henne stiga av i Lund men pollettera resgodset till Malmö.

1913.11.10.

Josef arbetar på något barnsjukhus i Lund. Han har ett trevligt rum på nedre botten Sandgatan 10 med utsikt över en trädgårdstäppa. Där växer in vildrosbuske "med de vackraste nypon". Han har hittat en liten anteckningsbok i Elsas fiollåda och kysser dess blad. Han lever i minnet av hennes besök och när han häromdagen var hemma hos föräldrarna kändes det tomt att hon inte var där.

- Värst var det när jag kom in i salen. Det var som om jag dragits dit av någon glad förväntan, alldeles om när du var hemma. Men nu - - -

Ser att jag härifrån i nordost har utsikt till min gamla "kupa". Den gassar sig som bäst i solen där borta på taket till Biskopsgatan 6. Kanske kan det ge dig en föreställning var jag i universum är dömd att längta.

1913.12.14.

Ute är det vinterstorm över skåneslätten. Klockan är inte mer än lite över ett på eftermiddagen då Josef sätter sig ned att skriva ett brev. Det har varit jättigt på avdelningen. Han har tvättat händerna väl 25 gånger och tagit sig ett bad, så ingen risk för bobbor och basilusker. Han har mycket att tala om men tänker telefonera senare. Han trivs med sitt arbete på barnavdelningen bland de pigga ungarna.

- Sannerligen om jag vet vad det är, men jag tror man måste bli glad och möjligen också lite god eller åtminstone bättre, när man har med sådana där små pigga, frikostiga, klarögda varelser att göra.

Han håller på att lära sig giftermålsbalken och studerar de internationella bestämmelserna i anslutning därtill. Han förslår att Elsa ska komma ner från Kölby, där hon nu vistas, så att han får berätta.

1913.12.20

Från Malmö till Kölby där Elsa efter vistelsen i Linhamn bor hos sin syster Rut och svåger Nils Lundqvist. Josef har fått brev i dag och svarar genast.

- Det har nyss börjat skymma. Bullret från stan har på en kort stund nästan alldeles avstannat. Endast en avlägsen spårvagn stör tystnaden då och då. Lördagskvällens arbetsvila har kommit, lyktorna tänds en efter en. Snart är hela raden hit ut färdig.

Jag ser att jag måste tända här inne, jag också, för att riktigt kunna se och läsa i ditt kära ansikte. Skymningen överraskade mig medan jag satt och betraktade dig utan att du hade en aning därom. Framför mig på bordet har jag alla amatörfoton du sänt mig, nästan alla med orienterande signatur "vid vårbäcken", "Gullet" etc. Jag vet dock inte i vilket jag är mest glad. Ett kommer dock en varm blodvåg att strömma genom hela min varelse, och jag höljjer det med kyssar, "Efter valborgsmässoafton - midnatt".

Om jag ändå kunde få de återstående timmarna att gå fortare tills jag åter är hos dig. Få sluta dig i fann, kyssa dig riktigt som jag vill och - så stannar tiden.

Reser härifrån julaftons morgon och hoppas komma fram på dagen. - Du undrar vad jag kände under promenaden i trädgården efter det jag ringt - Jo, som om min själ mötte din, vägled av ljuset - nej, vi voro varandra ännu närmare.

Stora fannen från din Josef.

1913.12.31.

Josef är åter i Malmö efter några dagars besök hos Elsa på Kölby, ett gods nära Kalmar. Han minns vistelsen som en dröm av lycka och "allting går här sen dess spårlöst och intresselöst förbi".

- Mina tankar sträva ständigt att vara kvar hos dig och göra allt att skjuta undan den påträngande, trista vardagligheten. Så har det varit ända sedan jag rycktes ut i mörkret från den lilla stationen vid Smedby.

På tåget har han mött en student utlänning sedan två år nu och på kort julbesök hemma. Efter en stund hade främlingen lagt bort sin lektyr och attackerat Josef med ideliga samtalsämnen vilka han emellertid behandlade "så kort som möjligt" för att "återsluta in sig i ensamhet och drömmar". I Alvesta hade de druckit te och blivit bekanta och höll varandra vakna med historier och prat. På Malmö-tåget sov han och "var utvilad och i funktion klockan halv nio. Men hans tankar återvänder ständigt till drömmen och söker hålla den kvar.

- Ute är det strålande vackert, snö och frost
En glad nyårshälsning och tusen kyssar från din
Josef.

1914.01.04.

- Min Älskling! så varmt och levande, så kärt det var, ditt första brev på det nya året. Om du visste vad jag kan kyssa, om och om igen, det nya årets första "kyss".

Det är söndagskväll och min jourdag. Hade nyss din fiol framme. Underligt vad allt som är ditt måtte besjålas av och älska dig. Jag tror det är detsamma med vad jag än tar fram av det jag på ett eller annat sätt tillägnat mig. Allt är som levde det genom dig och kunde genom mild osynlig strålning gjuta in i min själ något av dig, en liten men ack så dyrbar förnimmelse av det hos dig jag aldrig blir otörstig av, emedan det är en livsbetingelse och som jag nu så kan längta efter.

Sitter framför brasan i stora rummet och skriver. Är bestämt mest "tumis" med dig så här framför brasan - - -

Ringde på ett slag i fredags, men hade oturen komma då du inte var hemma. Ville bla. ha reda på pastor Hurtigs adress. Tänker nämligen fråga honom vilka papper som från min sida erfordras vid lysningen i H-fors. Det är nog inte tillräckligt med prästbetyg, tänker jag. Vill du alltså sända mig adressen på något hastigt sätt, vore jag tacksam.

Hördu, Liten, du måtte allt "hälsa mig" lite oftare än förr, nu sen du vet hur jag har det. Annars kan jag inte förklara, att ej stan och kamraterna har den minsta dragningskraft en sådan här ensam dag.

1914.01.24

Josef har ordnat med direktionen så att de kan få mat och tvätt på sjukhuset som gifta. Han sänder prästbetyg och lysningsanmälan för Elsas underskrift. Han ber henne sända dem vidare till pastor Hurtig och begär ett hinderlöshetsintyg från honom, ifall de möjligen skulle kunna få lyst för sig, innan lysningsbevisen från H-fors kommit. När alla papper är klara vill Josef ha dem åter. Lysningen ska ske i hans hemförsamling, förklarar han.

- Så ha vi äntligen vårt eget lilla hem, så stort att vi båda få rum däri. Det blir ju enkelt nog till en början men lig ger det inte något tjusande, något gudomligt i att vi härnäst få bygga vidare tillsammans.

Tillsist är det dock endast en sak, som gör att jag vågar bjuda dig något så här enkelt. Det förvissningen om en varm och innerlig kärlek, som under

desså åren bundit oss allt fastare samman och som säkert kan övervinna allt.

Vill du när du skriver sända en hälsning från mig till pastor Hurtig med tack för vänligheten med brevet.

1914.02.12.

Sedan nyår har Josef tydligen tjänstgjort på Lunds hospital, där han fått familjebostad och ordnat med praktiska detaljer för hushållet.

- Du Kära! Knappt kan du väl ana att jag är hos dig en så här sen timme. Har just nu slutat det antal sidor jag satt upp som minimum för dagen. och krupit till kojs, men jag kan omöjligt somna förrän jag tittat in till dig och fått kyssa om så blott det yttersta av dina ögonfransar, fast så lätt att du inte vaknar.

Vad jag nu kan minnas sådana tillfällen. Måne jag någonsin har talat om hur svårt jag då haft att inte kasta mig om din hals och kyssa, kyssa de vackra regelbundna oskuldsfulla dragen. Men har jag försökt vara så tyst och stilla som möjligt för att inte väcka dig.

Så tycker jag mig se dig nu i natt. Tyst vill jag luta mitt huvud ned mot din kudde - - Och så slumrar jag in med blicken fäst - - - Godnatt, min älskling.

Brevet fortsätter dagen därpå;

- Det är åter kväll men ej så sent som i går. Klockan är bara nio och jag tänker flickan ännu inte har lagt sig. - Det är en sak du måste säga mig, nämligen vilken färg du önskar på täckena. Jag kan inte komma överens med morsgumman om det. Hon håller på grönt och jag beskyller henne för färgblindhet, vilket hon tillbakakastar på mig. Sänggavlarna gå i violett. Kanske det kan hjälpa dig vid bestämmandet av färg.

Josef undrar om Elsa har tänkt sig bjudningskort till vigseln i så fall mera för formens skull, "ty det blir väl med gästerna som vi tänkte på grund av kommunikationerna". Hans föräldrar inviterar de närmaste till middagen hemma hos sig. -

- Nu tusen tack för allt på vår första lysningsdag. Hur visste du att jag skulle sjunga "Lille røde Rønnebaer" ?! Strax efter fick jag ditt brev.

1914.02.24.

På sjukhusets brevpapper.

- Du Kära! Jag är mycket ledsen om min vana att skjuta upp att skriva den ena dagen efter den and-

ra varit orsak till att min flickas ögon varit sorgsna, men det är nog inte enbart min dumma vana som gjort detta. Nog har jag skrivit, men det har så ofta förefallit mig omöjligt att skicka. Jag kan inte förklara detta, men faktum är att de utblivna breven varit så eldfångda, att de fattat eld. Försök förlåta "guben" det.

Nu minns jag också alldeles att jag daterade brevet den 12:e och 13:e. Skulle förstås vara den 19:e och 20:e. Jag är tacksam för diagnosen, men innerst inne måste det ha berott på att tiden har varit mig så oändligt lång. För övrigt är jag ju rätt orienterad till tid och kan ej annat än förvåna mig över att jag, hur lite jag än hade tanke för datum då, ändå kunde göra en sådan lapsus.

Hans mor har också skrivit till Elsa om täckena och den gröna färgen och Josef och hon har skrattat mycket när de insåg det komiska i att båda vädjat för sin smak hos Elsa.

- Det är för närvarande ett kolossalt käbbel i politik här i vårt goda Lund. Hade häromdagen sällskap på tåget med en yngling som varit med och uppvaktat majestätet. Vi började tala politik, förstås, men han han var förlovad och jag var förlovad och han också måtte ha varit mycket förälskad, ty vi kom snart ifrå politiken och satt och tittade på våra flickors fotografi. - Men vad politik beträffar tycker jag det är Staaf som har varit dum nu. Vid närmare eftertanke är det ju han som har brutit mot konstitutionen, och så har han fräckheten att vilja suggerera i folk att det är kungen som felat. Detta tycks också verkligen gå i en hel del folk, åtminstone såg jag "vännen Norén" i sällskap med en mängd trosfränder sända hyllningstelegram till honom. Det har ju blivit klart att detta är Staafs schackdrag för att, som så mycket annat han gjort, föra oss ett steg närmare republiken. Men nog är det bättre för gamla Sverige att styras av en konstitutionell monark, höjd över partierna, än att dess öde ska äventyras av första bästa partichef, som med vilka medel som helst tillvinner sig folkgunsten. För en fint som den han nu åstadkommit har herr Staaf har han panna att låta landets viktigaste fråga förfalla - - -

Det här ser jag håller på att bli otäckt politiskt, och jag skulle ångra mig om du vore här och jag förstört en enda minut på det här sättet.

1914.02.25.

Här blir Josef avbruten. Det rapporteras oroligt på avdelningen. Han fortsätter sitt brev dagen därpå:

- Fick i dag lysningsattesten från pastor H. Efter konsultation hos ryska konsulatet skickade jag det till generalkonsuln i Stockholm i och för bestyrkning. Om att går väl bör det åter vara här på fredag. - - - Och nu ber jag till den Gode Guden att

det måtte kunna lysas på söndag.

1914.02.27.

Josef sänder Elsa "vederbörliga handlingar". Elsas ämbetsbetyg" och Josefs "frejdebetyg" kanske inte behövs, men bäst är att ha dem till hands. Om prästen skulle vara tvehågsen beträffande papperen ber han Elsa genast meddela honom.

1914.03.06.

Gullet mitt! - Vad det är underbart att stå inför detta att ens fagrade drömmar, ynglingaårens ljusaste aningar äntligen börja kristallisera ut i verklighet. Det är adventsstämning.

Det är så mycket jag skulle vilja besvara i det här brevet, att jag knappt vet med vilket jag ska börja.

Det gäller datum för vigseln. Han har ingenting emot den 21:e, men den saken får Elsa bestämma. Praktiskt vore om den ägde rum så tidigt att de kunde hinna med tåget från Kalmar kl 2.45 och vara i Lund kl 9.18 på kvällen. Annars får de vänta länge i Alvesta och ta sovvagn kl 4 på natten. - Hans föräldrar har "förälskat sig i tanken" att ha middag för dem dagen efter vigseln att det inte lär gå att ändra även om de gärna ville komma till vigseln. Elsas pappa befinner sig i Skåne och gör sällskap med Josef på uppresan.

Vigseln ska förrättas antingen av borgmästaren eller kronofogden, antagligen på dennes ämbetsrum, om bror Nisse inte är personligen bekant med honom. Ljungbyholm ligger i Södra Möre härad och i så fall är vice häradshövding Karl Edvard Eriksson i Kalmar kronofogde. Länsman eller prästen i Ljungbyholm kanske kan ge råd. Han erbjuder sig att sköta de erforderliga kontakterna, om Elsa skulle ha alltför mycket att stå i. - Vad ringen beträffar kan hon sända den som rekommenderat paket. Han vet en guldsmed som kan gravera datum i den.

1914.03.14.

Avsant från Lund dagen före sista lysningsdagen.

- Det är som om glädje och saknad stridde om min själ i dag. Det sjunger inom mig:

Lille hvide Rosmarin

"Lille hvide Rosmarin,
lille fine kaerest min - - -"

Men vad jag samtidigt kan önska att jag vore hos dig en dag som i dag. - Jag ser vår lycka i dag som en tavla framför mig men kan inte förjaga en känsla av oerhörd tomhet och saknat att blott med själens krafter få leva med i den tavlan. - Att en sådan dag endast med några ord få uttrycka hur jag längtar efter dig, när jag skulle vilja dricka mig rusig av dina läppar och känna den saliggörande doften av dig själv strömma mot mig.

Jag höljer de här raderna med kyssar till min egen Älskling.

Bröllopet hölls lördagen den 20 mars 1914 kl 5 em. hos syster Rut och svåger Nils Lundqvist på Kölby gård, där Elsa vistats en längre tid före bröllopet och med Josefs hjälp skött förberedelserna.

"Protokoll hållet å Kölby den 20 mars 1914.

Sedan Josef Nilsson och Elsa Natalia Lindborg hos kronofogden anhängit att varda i borgerligt äktenskap med varandra förenade samt jag för sådant ändamål inställt mig i brudens hem härstädes, så företages nu denna för rättning i brudens systers och svägers och deras barns närvaro på följande sätt.

Den avlämnade lysningsattesten uppläses och lyder sålunda: - Lysningsattest nr 3 Lysningsboken för 1914. Att till äktenskap mellan - - - tre oklandrade lysningar blivit i laga ordning avkunnade i denna församling

att varken skyldskap, föregående äktenskapsförbindelse eller veterligt hinder i övrigt för äktenskapets avslutande möter för borgerligt äktenskap betygar

Ljungby församling i Kalmare län

Den 16 mars 1914

Enligt utfärdat intyg ha trenne oklandrade lysningar för samma kontrahenter förut skett i Metodist-episkopala församlingen i Helsingfors.

Härefter tillfrågar jag kontrahenterna, envar för sig, om de gäve sitt ja och samtycke till detta giftermål, och sedan de var för sig med ett besvarande ja högt uttalat sitt samtycke härtill, förklarar jag alltså i kraft av lagen 6 november 1908 om äktenskaps ingående förbemålde Josef Nilsson och Elsa Natalia Lindborg för äkta makar, och skall till bevis vad sålunda förekommit ett utdrag av detta protokoll makarne meddelas

År och dag som ovan

Edvard Eriksson

Kronofogde i Södra Møre härad

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Datum	Elsa	Josef	Ang.
1906.10.10.	Mentsälä	Limhamn	
11.30.	"	"	
12.21.	"	"	
1907.03.27.	"	Lund	
05.22.	"	"	
06.20.	"	Limhamn	
10.13.	"	Lund	
10.31.	"	"	
12.07.	"	"	
1908.01.02.	Dalsbruk	"	
04.14.	"	"	
06.25.	"	Limhamn	
08.01.	"	Holsbybrunn	
08.06.	"	"	Tomt
08.28.	"	"	
09.30.	Jakobstad	Pkp	
10.01.	Estnäs, H-fors	Pkp	Tomt
10.06.	"	Lund	Elsas tystnad
11.14.	"	"	Elsa till Karlsruhe? (Göös)
12.22.	Jakobstad	"	
1909.01.18.	"	"	
03.05.	"	Malmö	
03.29.	"	Pkp	J. föreslår förlovning.
05.05.	"	Pkp	Inbjudan t. Holsbybrunn
14.	"		
06.01.	Dädesjö	Pkp	Elsa kommer.
27.	Braås	Holsbybrunn	E. till H-brunn
08.07.	Dalsbruk	"	Om storstrejken
09.04.	"	"	Rel. påverkan
10.01.	"	Limhamn	E:s amerikaplaner
11.	"	Pkp	Ett "avgörande" brev.
11.24.	"	Pkp	Utan svar
12.11.	"	Pkp	Oro
12.24.	"	Pkp	Tröst åt sorgsen emigrant
29.	"	Pkp	Rel. oro. J:s skepticism.
1910.01.07.	"	Pkp	"Döm den besegrade milt"
02.01.	"	Pkp	
03.21.	Jakobstad	Lund	Faran över. Hårlocken.
04.23.	"	Malmö	J. med. kand.
05.26.	"	Lund	J. till J-stad.
06.13.	"	Holsbybr.	Förlovningen
08.27.	Dalsbruk	Limhamn	Förlåt det som var.
12.04.	Kotka	Stockholm	
1911.01.03.	"	Bergsg. 18, S	J. till Kotka.
12.	Dalsbruk	"	
26.	"	"	
02.18.	"	"	
26.	"	"	Ingenjören i D-k.
03.14.	"	"	
29.	"	"	

1911.05.15.	Dalsbruk	Bergsg. Sthlm	
23.	"	"	
06.06.	"	"	Efter besök i D-k
08.06.	"	"	Kom till mig!
11.	"	Haga	
18.	"	Sthlm	
29.	Trångsund	"	Foto väcker minnet
09.01.	Kotka	"	E. vill till Paris
11.	"	"	Mor Ida sjuk
10.12.	Trångsund	"	Tröst
14.	"	"	
11.23.	"	"	Längtan
12.08.	Viborg	Pipersg 4	Mor Idas vård.
1912.01.02.	Dalsbruk		Mor Idas begravning
26.	"		
02.07.	"		"Capitulum IV i B
03.15.	"		
19.	"	Sthlm	Kom!
04.04.	"	"	E. kommer ej.
05.02.	"	"	
22.	Trångsund	"	
06.13.	"	"	E. kom ej.
08.01.	"	"	Besvikelse
10.11.	"	"	Förlåt
11.19.	"	"	E. tyst. Kom!
26.	"	"	Reprimand.
1913.01.03.	Limhamn	Stockholm	Elsas jul i L.
07.	"	"	Ensam i Sthlm
10.	"	"	
18.	"	Fleming 23	
23.	"	"	
02.13.	"	"	
22.	"	"	Tentamen. Sedan L
04.17.	Trångsund	Limhamn	
05.05.	"	Lund	Studier i Lund-1.
19.	"	"	Vårnatt i fönstret
06.21.	"	"	S:t Lars."General
08.15.	"	"	Från Romeleklint
09.04.	Stockholm	"	E. på väg till Lir
11.10.	Kölby	"	Sandgatan 34, Lund
12.14.	"	Malmö	Barnsjukhus
20.	"	"	I skymningen
31.	"	"	Efter besök i Köll
1914.01.04.	"	Lund	Lysningsproblem
24.	"	"	D:o, pastor Hurtig
02.12.	"	"	Första lysningen
24.	"	"	Förberedelser
27.	"	"	De sista förberede
03.06.	"	"	Bröllopsbesvär
14.	"	"	Brudgummen till b
1914.02.13.	Kejserliga ryska generalkonsulatet.		Lysningsatt
1914.03.20	Kronofogden i Södra Möre härad		Vigselsprotokoll.

